

309324 ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 4. } చెన్న పట్టణము 1918 సం. ఫిబ్రవరినెల 15 వ తేది శుక్ర వారము } No. 263  
సంపుటము. ౪. } పింగళ నామ సంవత్సర మాఘ మాస శుద్ధ చతివి ర. } సంచిక ౨౬౩

### అమృతసంజీవి లేహ్యము,

అయఃకాంత చూర్ణము.

ఈ లేహ్యము, చూర్ణము అనభవజ్ఞులచే కుద్ర వనమూలిక లతో కయాయబడినది. ఈ లేహ్యము, చూర్ణములచే నర్వ



విభము లగు మేహసంబంధమైన వ్యాధులు నివారణ కాగలను. ప్రపంచమున ముఖసంబంధమైన ఈ రోగములచే యెందరు బాధ నొందుచుంటున్నారో. అట్టివారి కిది శ్రేయోవత్ ప్రసాదము. దీనిని సేవించినర క్షముభుక్తమై, పుష్టి నిచ్చి నరములకు పలుతల్లమును కలంక చేయటలో నేటియైనది.

దీనిని ప్రిలు, పురుషులు, ఆంద్రులు వాడవచ్చు. (588)  
48 దినములు సేవించు లేహ్యము, ద్రాక్షముగల పెట్టు 2-౩ 8-0  
24 దినములు సేవించగల పెట్టు 1-౩ 1-12-0  
1 పెట్టుకు పోష్టేజి 0-4-0. 2 పెట్టు కొనువారలకు పోష్టేజి ఇనాం. చిరునామ:— లేహ్యము దీనిలో,  
నెం. 6. వేంకటేశమేష్ట్రీ వీధి, సామోకొండపేట, మదరాసు.

### శ్రీమదాంధ్ర బహండ వురాణము

(వ ద్య కా వ్య ము)

వ్యాసమహర్షి విరచితములగు పదమిది పురాణము లలో నిదియొకటి. ప్రపంచమెట్లు పుట్టిందో? కలశేదము లేల కలిగి? అచారవ్యవహారము లెట్లున్నాయో? ఈ మొదలగు విషయము లెన్ని యో యిందు సుష్టముగ వివరింపబడియున్నవి. శ్రీమహర్షిగ్రంథమువై మంచి యభిప్రాయమునుచ్చియున్నాడు కలిమిగుల ములభము. 900 పుటలు. అత్యుత్తమ ప్రతిమూత మున్నది. రెం 5-0-0. కర్నూలు శే.శే.

### శ్రీమదాంధ్ర లలితోపాఖ్యానము

తైలి:— ములభము, మృదుమధురము, భావగర్భితము. 3000 పద్యములకలపు. సుందరీకావ్యములపై ఆచ్యు. కాలిం తైలిం ధర రు 1-8-0. పోష్టేజియు పడు.  
(26) జనమంచి శేషాద్రిశర్మ  
తెలుగు పండితుడు. ముంబయిలో "మోహన" లు. చరక

### సగము ధరలు! సగము ధరలు!

సగమువెలకు పుస్తకముల నిచ్చుట.

### ఒక మాసము వలకే

పుస్తకభాండాగారములకును, పఠనీయ మందిరముల కును సగమువెలకు ఇచ్చెదము. పోష్టేజియు కొనువారికే. ఈ క్రింద చెప్పబడిన వెలులు అసలు వెలులు.  
ధిల్లీ సామ్రాజ్యము (అ 8) కుభద్రాస్థానీయము (అ 12) బృహద్వాసిష్టము (1-8-0) శ్రీ వచనభూషణము (అ 12) ఆంధ్రభగవద్గీత (అ 4) బాలాప్రసాద విధి (అ 8) బాల సహ స్ర నామావళి (అ 1) సూర్యాష్టోత్తర శత నామావళి (అ 1) వేద్యాకుల ధర్మచంద్రిక (అ 6) పద్మత సందర్శనము (2 అ) ప్రశ్నోత్తర శీవకావిర్భార దీపిక (అ 1) కుమృ-చేక్లరశతకము (అ 1) పెద్దలనాటి ముద్దకథలు (అ 4) మూర్తిక్రయోపాఖ్యానము (12 అ) శ్రీనీతిపద్మరత్నావళి (6 అ) బాద్మిచక్ర వర్తిగారి కట్టాభిషేక పద్యములు (1/2 అ) చొట్లంగి మాహాత్మ్యము (1/2 అ) లోసాముద్ర చరిత్ర (1 అ) రాజారామ మోహనరాయలసంక్షేపము (1 అ) ప్రబోధరాధికారి (1/2 అ) ముఖ్య గవనింపు.— పుస్తకము లన్నియు 2. కేతూరి తెప్పించుకొనువారికి మాత్రము సగము ధరలు.

### భాస్కర కంపెని,

23, బందరు వీధి, మదరాసు.

### ఆత్మజిజ్ఞాసా

శివీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి. వయ్యముల సద్భావమును గురించిన కాశ్మీరీయ శాస్త్ర గ్రంథకర్త:— డా. బిగన్నాథస్వామిగారు, విశ్వమైత్రీ చక్ర-నిగ్రంథము రెం ౪. 0-౦-0. ఆంధ్రవత్రికా కార్యాలయము పోష్టేజి కొమ్మ 212, మద్రాసు.

### అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము.

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-8 వెల 0-8-0. తలనొప్పుల మాన్పును.

పార్శ్వపు నొప్పుల కార

దోలును. వాచుచు

పోట్ల ముగ్ధాంజను.

సువాసనగలిగి యుండును.

ప్రతియింటు ముండదగినది.



వనమూలికలచే హింసూ చేక నుండు.

తయారుచేయబడు నుంచును.

దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నాడు.

అమృతాంజనము దీనిలో, ముద్రాను. బొంబాయి.

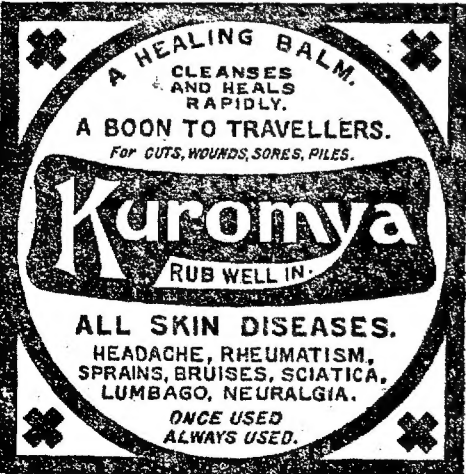
అమృతమునకు త్వరలో రానున్నవి. శ్లేజలేని ప్రింటింగు కాగితములు 9, 10, 12, 14, 16 పానుల డిమ్మి, శ్లేజలేని వెయింటింగు కాగితములు డబ్బుల్ రాయల్ 32, 36 పానులది కావలసినవారు రు 100 కు, రు 10 లు ఆద్యాత్మ్య చెల్లించి ఆర్డరు 8 జిప్సరు చేయించుకొనవలయును. బజారులో నుండు తక్కువ ధరల ప్రకారము అమ్మబడును. (1003) ఎస్. పి. సారథి అందుకో, మద్రాసు.

కారణం బ:— ఇది శ్రీధర్మలోధిని యను నాటకము. సంఖ్యదురాచారసంస్కరణమునకు మాన్య మిందు బాంబులడినది. అందరు జదివితీరవలయును. రెం 0-4-00 పోష్టేజి శే.శే. ఆంధ్రవత్రికాకార్యాలయము, 7 వింబుకెట్టి వీధి, మదరాసు.

యుద్ధపటములు గల పుస్తకము ఇనాము. ప్రసిద్ధిజెందిన రాజవైద్య పండిత ఎమ్. కె. శేషచార్యులవారి సకలవిధ జ్వరములను సంహరించగల వైద్యమురాం అను మాత్రల సీసా 1 తెప్పించుకొనువారికి వై పుస్తకము ఇనాము. 12 మాత్రలు గల సీసా వెల 0-14-0. (416) ధర్మవైద్యశాల, 2/104 నారాయణ మొదలివీధి, మద్రాసు.

### Just the Balm you Need

HIGHLY RECOMMENDED.



KUROMYA BALM is the GREAT HEALER. It commences to heal immediately it is applied to the affected part.  
A SCHOOL MASTER—said after using Kuromya Balm "IT IS FINE" not many words but they speak volumes.  
A MAGISTRATE—who had used "Kuromya" said "the cold on my chest was GREATLY RELIEVED and my HEADACHE QUICKLY passed away".  
A GENTLEMAN—wrote saying "I found Kuromya Balm A WORLD OF GOOD in an external attack of PILES."  
EVERY HOME—should possess a tin of Kuromya READY FOR ALL EMERGENCIES. It is INVALUABLE.  
Order a tin to-day and you will not be disappointed.  
BE SURE -and ask for Kuromya Balm.  
ACCEPT NO OTHER SUBSTITUTE.

### కుంకుమ పువ్వు



స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమ పువ్వు మావద్దదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్మును గమనింపుడు. కరస్పాడెమ్మ మొదలగువని ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—

ఎస్. నారాయణ అందు కంపెని. (58) 21, హమ్మూ వీధి, బొంబాయి.

PRICE—ONE RUPEE -POSTAGE EXTRA. Messrs. SPENCER & Co. LD., MOUNT ROAD, MADRAS. Price Only One Rupee Per Tin. From:—Messrs. Spencer & Co., Mount Road, Madras.

### మదరాసు అందునదరకమరాటా రైల్వే కంపెనీ లిమిటెడ్

(ఇంగ్లాండులో ఇంకా స్థాపించబడినది.)

నోటీసు. (1062)

తొందరగా కావలయును.

(1) రైల్వే కంపెనీ తాలూకు గడియారములకు రిపేయరు, కీ యిచ్చుట, బాగుచేయుట మున్నగు వానికి తెండర్లు కావలయును. మిగతవిషయములు మదరాసులోనున్న జనరల్ ట్ర్యాఫిక్ మ్యానేజరు గారి వద్దనుండి తెలియగలను.

(2) 250 రూపాయల ధరావతుతో తెండర్లు ట్ర్యాఫిక్ మ్యానేజరువారి కార్యాలయములో నున్న దరఖాస్తులమీద వ్రాసి 1918 వ సం॥ రం మాఛి 1 న తేదీ శుక్రవారము మధ్యాహ్నము 12 గంటలకు దాటకుండగా రాయపురము, ఏజంటు గారికి పంపవలయును. తెండర్లు అంగీకరించబడినచో ధరావతు వాపసుచేయబడును.

(3) తెండర్లను అంగీకరించుటలో ఏజంటు గారి యిష్టము.

నోటీసు. (1073)

ప్రొద్దుటూరు డిస్ట్రిక్టు మునిసిపల్ కోర్టు  
1917 సం॥ అ. నెం. 482

వాది } ప్రతివాది  
కోడూరు వెంకటప్ప } కెంబా కృష్ణరావు  
ఈ కేసులలో 1 ప్రతివాదియైన కెంబా కృష్ణరావుకు నైజాము స్టేటు టింగర్ జిల్లా ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చరు తాలూకు కనభా ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చరు గ్రామమునకు సమీపము పలుమారు పంపిణీ చేయబడినది. ఈవాడు ఈ ఫిబ్రవరి నెల 20 తేదీ నాయాబా వేయండి యన్నది. ప్రతివాది కృష్ణరావు, ఈ దావాలో ఆననీయ దాఖలు చేయవలసినదైతే ఆ తేదీన దాఖలు చేసికోవచ్చునని తెలియజేసినది.

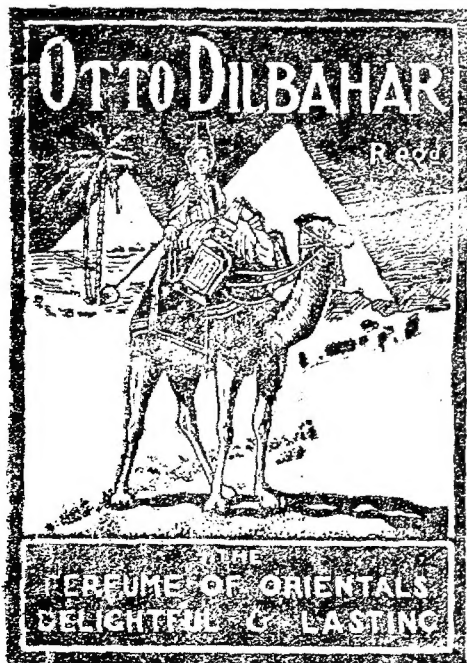
N. NARASINGA ROW, B. A.,  
12-2-18. Pleader for Plaintiff.

### ఆదివచ్చి కొన లేక జున్ను

తులం 1 కి రూ. 2-8-0

శేషావళి కృష్ణా, తులం 1-కి ...	60-0-0
కుంభమ పుష్ప తులం 1-కి ...	2-0-0
గోదావరి, తులం 1-కి ...	7-0-0
రసభస్మము తులం 1-కి ...	0-10-0
పచ్చకర్పూరం ...	2-0-0
బాలామృతము తులం 1-కి ...	0-12-0
తాంబూలమృతము, మువ్వనా నుండుము 50-కి	0-8-0

అచ్చుకాండం డిగ్రీ, 6, రింబుకట్టిబిడ్డి, మద్రాసు.



హాల్ ఏజంట్ల అండ్ ఇండియా డ్రగ్ అండ్ కెమికల్ కో; నెం. 155, బామ్బాయ్ సీదు బొంబాయి.

### ఆంధ్రదేశ వార్తలు

(0)

గుంటూరు జిల్లా శాసనసభాసభాలోని ఆంజనేయ పుస్తకభాండాగార ద్వితీయ సమావేశము నిమ్మగడ్డ వేంకటరామయ్యగారి యాధిపత్యముక్రింద జరిగినది.

దేవవాడతాలూకా పటపటయందు వెల్లిందూరు మా గాణికి యొక్కరమునకు 4 అకరాలవంతున కొందరియొద్ద వనూలు చేసి కొందరియొద్ద వనూలుచేయలేదని వారి స్నేహితులొకరు వ్రాయుచు వారు జమాఖర్చు చెప్పవలసిదని కోరుచున్నారు.

గంజాముజిల్లా హీరమండల పురమండలి బోర్డుబాలికా పాఠశాలకు, శ్రీకాకుళం తాలూకా బోర్డుమెంబరు పొట్టురై న్నామి బాలుగారు 6 తేదీన, ద ర్శించి అన్ని తరగతులను పరీక్షించిరి. బాలికలు సాచిత్రీకరణతంత్రము అను నాటకమును ప్రదర్శించినపిదప శ్రీవిధ్యాభిమాను లగు బాలుగారు బాలికల కందరకును సమృద్ధిగా మిఠాయిని పంచివెట్టెరట.

గుంటూరు జిల్లా అప్పికట్ల గ్రామమునందు చాడరి పుస్తకభాండాగారమును తెరచిరి. అక్కడ కొండముది నర సింహముగారు రాత్రి పిల్లలకు అమరము ఆంధ్రనామ సంగ్రహము మున్నగునవి చెప్పచున్నారు. మొన్నటి ప్రకాశిక యందు వారిని గురించి వ్రాసిన విషయము నిజము కాదని కమ్యూనికేషన్ లోకరు తెలుపుచున్నారు.

ఇస్లామియా ఉన్నత పాఠశాల, సికందరాబాదు.— పాఠశాలాధికరణమును విడిచి యొనగ్గు కాన్వెన్షన్లు సాహెబు అహమ్మద్ అబ్దాసిగారు ధనముమెనగవలసినదని ప్రజలకు విన్నవించి యుండిరి. రెండుదినములలో మీరు 16 వేల రూపాయలను జనుచేసిరి. వీనిలో 7 వేల రూపాయలు విరాళము నొసగిన అబ్దుల్లా సాహెబు ఎబ్రగారు 10 వేల రూపాయలు వెచ్చించి పాఠశాలాధికరణమును మనీరును కట్టించుచున్నారు.

కృష్ణా జిల్లా ఏలూరులోని అన్నవత్తు వైద్యవిద్యా దాన సమాజమువారు జనవరిమండి గోరక్షణ సమితిని నెలకొల్పి యంతరంగము 25 వేలరూపాయలు కట్టికొని చేతిలో పడవకుండు రక్షించిరట. ఏలూరునందు వానిని నిలువయంతులకు స్థలము లేక యిబ్బంది పడుచున్నారు. ఉయ్యూరు జమీదారు గారు తమ ఖాళీస్థలము నిండున కిచ్చెదరని ప్రజలనుకొనుచున్నారు.

పంచములకు వ్యవసాయమునందు ప్రవేశించుటకప్పు మరి యేకృత్తియందును ప్రవేశించుటకు వీలులేదని పంచములొకరు ఏలూరునుండి వ్రాయుచున్నారు. వారువైశ్యయొద్దను వడవుల యొద్దను ధారాళముగ బస్తాల మోసికొని జీవించుటకైనను వీలు లేదు. పంచములందు ఏ కి వ పాఠశాలవరకునో చదువుకొనిన వారు బడిపంతులుగనో పాఠశాలగనో చేరవలయునేగాని కోర్టులలోను పోస్టాఫీసులు మున్నగువానిలోను బర్రోతులుగగాని గుమాస్తాలుగగాని పనికిరాకుండ పోవుచున్నారు. పంచముల బీదస్థితిని ముందుగ తగ్గించుటకు ప్రయత్నములు జరుగవలెను. వారికి విద్యాదానము చేయవలయును. వారిని వారి సంఘమును బాగుచేయవలయును.

మిస్టర్ బి.వి.హరమూల సుహాసన 126

(లిజరు కాబడినది.)	అటోమిట్ బహార్.	(లిజరు కాబడినది.)
ఇష్టచాలపు టిఫి రివలవర్, హాటిలేని కట్టెమును సునాసనగలది.		
అల్పాహారము, రాయముగాని, చేర్చబడకలేని సిద్ధము చేయబడిన కేవల వ్యవసాయము.		
నీ మువాలై కోర్టు లింకులు కలవరించినచో, మనోగ్రహము గువాగన ని స్థలములను.		
ఈ క్రింది సమాజముల సీసాలలో నుండును.		
వెన్నెలై (అర (రాం) సీసా 1-కి రు	0-9-0	
మధ్యరకము వైజా 1-రం	"	0-12-0
కేరొకైజా 2 "	"	1-4-0
వెద్దైజా 4 " తక్కువ కేరొకైజా	"	2-0-0

ని. 2. ఇచ్చులు రు 0-4-0 ప్రత్యేకము.  
పల్లెల, పట్టణములందలి ప్రసిద్ధముగ ప్రతిపాపులను బోరకును. దీనికి అనేకమగు కలహములు కలవు. కావున, తాము కొనుగోలుచు సీసాలైనను, కాల్పులైనను అటోమిట్ బహార్ అను పేరును పరిశీలింపుము. ఈ అటోమిట్ బహార్ టెల్లూములను పరిశీలనచేయు గోరువా రిదిగవరానికి వ్రాసినచో అటోమిట్ బహార్ సువాసనకాడ్డు ఉచితముగ పంపుదురు.

గతవత్సరము నైజామురాజధానియగు హైదరాబాదు పట్టణమునందు రెడ్డివిద్యార్థుల విద్యాభివృద్ధికి విద్యాలయము నేర్పరచుటకు ప్రయత్నములు జరిగినవి. ఆసగతు వనపర్తి గ ద్వాలరాజుగార్లు అగ్రాసహాధిపత్యము వహించిరి. ఇందుకు వనపర్తిరాజుగారు 25 వేలను, గద్వాల రాజుగారు 30 వేలు యిచ్చియుండిరి. మొత్తముమీద 60 వేలవరకును చందా జరిగినది. కాని యంతవరకును విద్యాలయ స్థాపనమునకు ప్రయత్నములు జరుగలేదట. కావున వెంటనే తీవ్రప్రయత్నములనుచేయుటకు కమ్యూనికేషన్లు లొకరు ప్రార్థించుచున్నారు.

బందరులోని భక్తిప్రచారిణి పరిషత్తువారు 1916 వ సంవత్సరపు పరిషత్తుయందు గెలిచిన బహుమతిపార్ల క్తిలివరకును వారివారి బహుమతులను పంపియుండలేదని కాకినాడ నుండి బహుమతి దారొకరు మాకు దీర్చుమై జాబునువ్రాసి యున్నారు. వారు వేమూరి రాంజీరావుగారికి నాలుగు రెన్నియో వ్రాసిరట. కొన్నాళ్లువారికి స్వస్థతలేదని గడిచినవట. కొన్నాళ్లువెల్లినతరువాత తిరిగి వారికి వ్రాయగ వారు కార్యదర్శి గ లేమనివ్రాసి జనవరిలో పంపెదమనిరట. జనవరి గతించినదని తిరిగి వారువ్రాసికొనగ జవాబు వచ్చియుండలేదట ఇక నీపరిశీలన విద్యార్థులకెంత యుత్సాహ ముండునో యని వారు ప్రశ్నించుటయందు విచారితమేముండును.

దేవవాడ పురవాసు లొకరిట్లు మాకు వ్రాయుచున్నారు:—ప్రస్తుతము దేవవాడ చాల ఆనాగోగ్యకరముగ నున్నది. ఆటు మాసముల నుండియుండిన కలరా, స్పాటికములు చాలక కాబోలు ఇప్పుడు ప్లేగునూడ వచ్చినది. మా పట్టణమునందు మురుగునీరు పోవుటకు కాలవలు లేవు. ఇండ్లయందు నీటి దుళాయిలను వెట్టుటవలనను కాలవలు లేక పోవుటవలనను, వీధులందు నీరు వచ్చుచుండును. దొడ్డి పూర్తిత లేని ఇండ్లకు కుళాయి లిచ్చుకూడదు. నీటి దుళాయి విషయమై తేగిన కట్టుదిట్టములనుచేసి నీటిని బహు భాగత్రగ ప్రజలు నాడుకొనునట్లు చేసి మురుగు నీరుపోవుటకు తగిన యేర్పాటులను ప్రభుత్వమువారు చేసినయెడల ప్రజల ఆనోగ్యము బాగుపడును.

చిత్తూరు జిల్లా యందు డిస్ట్రిక్టు మునసబుకోర్టు మాత్రము మారుమూల పోలింగ పురమందు గలదు. ఆ కోర్టునందు అరవమే ప్రచారమునందు కలదు. గుమస్తాలు మొదలు, ప్రతివారును అరవమునే మాట్లాడురని ఒక విశేషము వ్రాయుచున్నాడు. అంధ్రభాష మాట్లాడువారు పీడనదగ్గరకు వెళ్లి నపుడునూడ అరవవారిని దగ్గరయందుకొని మాటల చెప్పినగాని తెలియనే తెలియవు. కోర్టులోని ప్రతికాశికమును అరవమునందే వ్రాయబడియుండును. ఇందువలన అంధ్రులకు చాల యిబ్బంది కలుగుచున్నది. చిరుతనితాలూకా యందలి గ్రామములలో కొన్ని పోలింగ సమీపమునందలి వారిని ఆకోర్టునకును చివ్వాడ నెమ్మలి, విజయపురము మున్నగు వారిని తిరుపతి కోర్టునకును వెట్టుటకు వీలుండునట్లు ఏర్పాటులు చేయవలసినదని ప్రభుత్వము ప్రార్థించును.

విజయనగరమునుండి మతాభిమాను లొకరిట్లు వ్రాయుచున్నారు:— అంటు మామిడులకు ప్రసిద్ధిజేరిన ఆలయంధ ధరి విజయనగరము సంస్థానమువారి తాలూకు మామిడిపల్లి అగ్రహారము నొక ఋషివాటికలదు. అచ్చట సుమారు పదిసంవత్సరముల క్రిందట భగవంతుడు విగ్రహరూపమున స్వయం వ్యక్తమయ్యెను. మరొకొన్ని మాసములలో ఒక నాగుబాము విగ్రహమును సీతమును చుట్టుకొనియుండ అర్చనను చూచి కేవలము భగవంతుని మహిమ తప్ప పోకాటిగాదని పూజాది కర్మలు సలుపుచునే యున్నారు. సర్వము చూచుటకు భయంకరముగా నున్నప్పటికిని ఆ పాము చెప్ప నలవికాని సాధుత్వముతో నుండి యెవరికిని యెవ్వరిమైన హానిచేయక ఆలయములోనే సంచరించుచుండును. నాటినుండి స్వామివారికి ధూప దీప వైభవాధారములు క్రమముగా జరుగుచున్నవి. కొంత మంది విజయనగర పురవాసులును మరికొందరును చందాలు చేసికొని గుడికి కొంత పనిచేయించిరి.

బర్మా పోష్టుజవానలు—జీతముల వృద్ధి.— బర్మా పోష్టుమాస్టరు జనరలుగారి ద్వారా పోష్టుఫీసుల వైరెక్టరు గారికి రంగును జవానలు పెన్న పంపుకొనిరి. జీతమునకు వ్యయపథికముగ నున్నదనియు, బొంబాయిలో నెటీవల పోష్టు జవానలకు జీతముల వృద్ధిచేసికొనుటకు తమ జీతములను గూడ వృద్ధిచేయవలసినదనియు పోష్టుజవానలు విన్నవించుకొనిరి.



చెన్నపురి శాసన సభ

అటవీ పంచాయతీలు.

నిన్నటి దినచర్య.

అటవీ పంచాయతీల శాసనమును గురించి ప్రభుత్వము వారి పక్షమున కోవిడునుగా చెప్పిన ప్రత్యుత్తరమునకు గౌ. బి. వి. నరసింహయ్యగారు రిట్లు జవాబు చెప్పిరి:- కోవిడును గారి జవాబును బట్టి చూడ, అటవీ పంచాయతీల విషయమై ఆయన కేసును అనుభవ మున్నట్లు కనబడదు. ఈ విషయమై నాకు కావలసినంత యనుభవము గలదు. ప్రతిదినమును అసంఖ్యాకులగు గ్రామస్థులతో కలసి మెలసి తిరుగుచు వారి యనుభవముల నన్నిటిని కండ్లార గాంచుచుందును. కోవిడును గారు అటవీ పంచాయతీ లభిస్తున్న గాంచ తే నందునకు కారణము ప్రజల యందు నుచు కారణము లేనందువలన నని నడిచియున్నార. ప్రజలందఱును కూడ కష్టముల ననుభవించుచుండ సౌఖ్యముగా కాలముగడుపుచున్నారనియు వారిలో విద్యావ్యాప్తమును తక్కువగా నుండుటవలన ప్రపంచజ్ఞానము తక్కువగా నున్నదియు కారణములుగా చెప్పియున్నారు. ఇతరజిల్లాలస్థితి అటుండ నేలముజిల్లాయందలి ప్రజలు విద్యావ్యాప్తముగలిగి యిప్పుడు ప్రస్తుతము తమ జీవమునకు సంబంధించిన హోమరూప, ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రము మొదలగు విషయములగురించి తీవ్రముగ చర్చ జరుపుచున్నారు. సహకార మన్ననో ప్రజలలో అమితముగా గలదు. అట్టితరీని నేలముజిల్లాయందు అటవీ పంచాయతీల నేల ప్రభుత్వమువారి లభిస్తున్న భేయించలేదో చెప్పగలరా? అటవీ కాభోద్యోగుల దౌర్జన్యమును గురించి మేము అధికముగా చెప్పివారు కోవిడునుగారు చెప్పిరి. ఆయుధ్యోగుల దౌర్జన్యము ఎంత అధికముగానుండునో కండ్లార చూచి యనుభవించ వలయును గాని చెప్పటకు వలసపడదు. కాబట్టి యావిషయమై ప్రభుత్వమువారు బాగుగ నాలోచించి ఒక ప్రత్యేకోద్యోగిని నియమించుట అతివసరమని చెప్పుచున్నాను. పిమ్మట గౌ. శివరావుగారు ప్రత్యుత్తర మొనగుచు నిట్లు చెప్పిరి. మా కర్నూలు జిల్లా, రాజ్ కిషు సంబంధ విషయములందును జాతీయ సంబంధ విషయములందును చాల వెనుకబడియున్నది. కాని తదితర జిల్లాలవలె ముందంజవేయలేదని నేను చెప్పగలను.

ప్రజలయందు సహకారము లేకపోవుట, భక్తుల మేపునకు వీరు ఆవరము లేకపోవుట మొదలగు విషయములను నేను నమ్రచాలను. ఈ తీర్మానమును ప్రభుత్వమువారింగీకరించెదనని తలచుచున్నాను.

పిమ్మట ప్రభుత్వమువారి పక్షమున కోవిడునుగారు ప్రభుత్వమువారు వీలైనంతవఱకు అటవీపంచాయతీల లభిస్తున్న భేయములకు ప్రయత్నములు సలిపెద రని చెప్పగా శివరావుగారు తమ తీర్మానము నుపసంహరించికొనిరి.

25 వ తీర్మానము.

జిల్లాకోర్టులలో కూడ జడ్జిగారికి న్యాయవిచారణయందు సహకారులుగా నుండుటకు జారర్లను నియమించవలయునను నొక తీర్మానము నుపసంహరించుచు ఎ. ఎన్. కృష్ణరావుగారిట్లు చెప్పిరి:- న్యాయవిచారణయందు జారర్ల తమ సలహాలతో తోడ్పడుట మనదేశమునకు క్రొత్తగాదు. గ్రామపంచాయతీలయందు న్యాయవిచారణమున జారర్ల వలన సహాయము భారతీయులచేత కొన్ని యుగములనుండి యుపయోగింప బడుచున్నది. హిందూదేశమునకు బ్రిటిషు పరిపాలనము వచ్చిన కొన్ని సంవత్సరములవరకు కూడ ఈ జారర్ల సహాయములనే న్యాయము తీర్మానింపబడుచుండెడిది. కారణవాలికు ప్రభుత్వము ఈ జారర్ల యొక్క యుపయోగమును ఆవశ్యకతను మిక్కిలి కొనియాడుచుండెను. 1859 సంవత్సరములో క్రిమినలు ప్రాసీజరుకోడు పుట్టినది. ఈవిషయమై ఇండియా కార్యదర్శిగారికి తెలియవరచగా వారును దీనియొక్క యుపయోగమును గుర్తించి ఆవశ్యకతను ఒప్పుకొనిరి. ఈ జారర్లవలన న్యాయము సరిగా పాలింప బడుటయేగాక, వారు జడ్జిలకుకూడ సహాయకారులుగ నుండును.

1915 సంవత్సరమునందు 1808 క్రిమినలు కేసులలోను 1222 కేసులలో జారర్ల తీర్పు న్యాయముగా నుండెను. మిగిలిన 86 కేసులలో మాత్రము సందేహ మేగియున్నది. ఈ కేసులన్నిటిలోను జడ్జిగారు జారర్లను తప్పుకొనియున్నట్లు కనిపింపవచ్చును. 1915 నుండి 1918 కేసులలో 1247 లందు సరిగా

న్యాయము కలిగినది. కాబట్టి యావిషయమై నేను చెప్పిన దేవునగా దొంగతనము, ఖాసీలు, కృత్తిచారము, బండిపోటు మొదలైన కేసులు విచారణకు వచ్చినపుడు జడ్జిలకు తప్పుక సలహా ఆవరముగా నుండును. ఈ రహస్యమును కనిపెట్టి యే బంగారోదేశమునందును, బొంబాయి రాజధానిలోను ఇటీవల మధ్యపరగణాలలో కూడ జిల్లా కోర్టు లన్నిటియందును వైకెప్పలడిన కేసుల విచారణయందు న్యాయము కలుగునట్లు చేయుటకు జారర్లను నియమించి వారు. ఈ జారర్లందుటవలన లాభమును గూర్చి ఆశేయించి జడ్జిలు అభిప్రాయము లిచ్చియున్నారు. ఇట్టి జారర్లను నియమించినచో తప్పుక న్యాయము నివృత్తిపాతముగా నుండగలదని నమ్ముచున్నాము. మన రాజధాని తక్కిన రాజధానీలకు వెనుదీయదు, గాన మన రాజధానిలో కూడ జిల్లాకోర్టులలో దొంగతనము కృత్తిచారము బండిపోటు ఖాసీలు మొదలైన క్రిమినలు కేసులను విచారించుటకు జారర్ల నియమించవలయునని యాతీర్మాన ముపసంహరించుచున్నాను.

బి. శివరావుగారు రసవదించుచు నిట్లు చెప్పిరి:- ఈ జారర్లయొక్క ఆవశ్యకత ఒప్పుకొనబడి తిరిగి సంవత్సరములయినను మన ప్రభుత్వమువారు తప్పిదయమై ఎట్టి ప్రయత్నమును సలుపకుండ నుండుట కను కోచినీయుముగా నున్నది. ఈ తిరిగి సంవత్సరములలో యన దేశ మొత్తం అభివృద్ధి జెందినది, ఎంత విద్యావ్యాప్తమును జరిగి ప్రజల తెలివితేటలనును పొందినది చూడుము. ఈ విషయమై యొక సుస్థితిని కాల విలంబము చేయుటవలన లాభము లేదు. జారర్లయొక్క ఆవశ్యకత ప్రభుత్వమువారును ప్రజలను గ్రహించిన గాన వారి లాభము ననుభవించుచుచు మానున్న మయినది. ఈ జారర్ల వలన లాభమును బొంబాయి రాజధానివారును, బంగారోదేశమువారును పొందుచుండ, మన రాజధాని మాత్ర మేల ఈ ఫలమును బడయ నోము నోచుకొనలేదో తెలియవచ్చును. కాబట్టి జాగుచేయక యీ విషయమై ప్రభుత్వమువారు త్వరితముగ ఆలోచన సలిపెద రని నమ్ముచున్నాను.

పిమ్మట ప్రభుత్వమువారి పక్షమున గిల్లుకుగా రిట్లు ప్రత్యుత్తర మొనంగిరి:-

ఈ జారీల పద్ధతి హిందూదేశమునకు బ్రిటిషు పరిపాలనము వచ్చిన తరువాత వచ్చినది. అంతకు పూర్వము ఈ దేశములో నున్నట్లు కనబడదు. గ్రామ పంచాయతీలకును జారర్లకును ఏమి సంబంధ మున్నదో తెలియకున్నది. తిరిగి సంవత్సరముల క్రితము తిప్పుకు ప్రభుత్వముగారి కాలములో ఈ జారర్ల పద్ధతి ప్రారంభమయినది. అప్పుడు క్రిమినలు ప్రాసీజరుకోడు 259 పేజీలలో యీ జారీలపద్ధతి కొన్ని కొన్ని ప్రదేశములందు మాత్రము నిర్బంధవలయునని ఒక కాసన మేర్పరచిరి. మన రాజధాని యింకను అభివృద్ధి గాంచక దానికి తగిలుచుండలేదు. ఈ జారర్ల యుపయోగమును గురించియు లాభమును గురించియు ఇరువురు హైందవజడ్జిలు వ్యతిరేకాభిప్రాయముల నిచ్చియున్నారు. నా స్వానుభవములవలన జారర్లందుట కొన్ని విషయములలో మంచిదేగాని, మన దేశ మింకను తగియుండ లేదని నా నిశ్చయము. కాబట్టి మన రాజధానిలో దానిని ప్రారంభించుట కేసులను విచారించును.

బి. వి. నరసింహయ్యగారు గిల్లుకుగారికి ప్రత్యుత్తర మొనగుచు నిట్లు చెప్పిరి:- ఈ జారీలపద్ధతి మన దేశమునకు క్రొత్తయినయు బ్రిటిషువారితో వచ్చిన దనియు గిల్లుకుగారు చెప్పినారుగాని బ్రిటిషుపరిపాలనమునకు పూర్వము మహమ్మదీయరాజ్యమునందు కూడ జారర్లగలనని మనదేశ చరిత్రలవలన తెలియగలదు. తిరిగి సంవత్సరములైనప్పటికైనా కూడ మనము తగియుండని యెడల తగియుండు సమయమెప్పుడు రాగలదో అసలవచ్చునో రాదోయను సందియమొకటి పొడముచున్నది. ఇప్పుడు మనదేశమందు మన హైకోర్టులలో కలుగు న్యాయమున నా కెంతమాత్రమును నమ్మకము లేదు. ఇచ్చట కోర్టులలో దొరకునది అన్యాయముగాని న్యాయముగాను. బ్రిటిషువారి న్యాయమునందు నాకు నమ్మకము గలదని, యీ దేశమందట్టి న్యాయము దొరకును. నిజమైన న్యాయము కావలసిన యెడల ఇంగ్లండులో దొరకగలదు. గిల్లుకుగారికి జారీలపద్ధతి పెట్టిన యెడల బాగుగ నుండునో నుండదో యను సందియమొకటి యున్నట్లు కనబడుచున్నది. మొదట ఎట్టి పద్ధతి అయినను పరిపూర్ణమునొందగలదా? మన హైకోర్టుజడ్జిల న్యాయవేత్తీయముగ్రామ పరిపూర్ణమగునట్టి కలంగజేయుచున్నవా? బ్రిటిషువారి న్యాయవేత్తీయమును పరిపూర్ణత్వమునొందినచో కాబట్టి ఎట్టి పద్ధతి అయినను మొదటి పరి

పూర్ణముగా నుండవలదు. కొన్ని కొరత లుండవచ్చును. కొన్ని కష్టములు సంభవింపవచ్చును. అంతమాత్రముచేత నాని కన్నిటికిని భయపడి యూరకుండవలయునా? క్రమముగా కాలము గడచినకొలదిని ఆ కొరతలను, తప్పులను దిద్దుకొనుటకు యత్నించవలయును. తరువాత గిల్లుకు గారు ఇరువురు హైందవజడ్జిల విషయమై వ్యతిరేకాభిప్రాయ మిచ్చివారని చెప్పిరి. అచ్చట ఇరువురు వ్యతిరేకాభిప్రాయ మిచ్చియుండల, ఇచ్చట 20 మంది అనుకూలాభిప్రాయములిచ్చివారు. మనదేశము సర్వవిధముల నభివృద్ధి చెందినది. ప్రజలు! రాజకీయవిషయములలో జోక్యము కలుగజేసికొని అత్యుత్సాహముతో పనిచేయుచున్నారు. కొలదికాలములో కొంత కృత్యాజ్యమును రుచి చూడ నున్నారు. అట్టి తరీని ఇది సమయముగా దనియు, దేశ మింకను అభివృద్ధి చెంద లేదనియును విచిక్షవాదులు చెప్పుట సమంజసముగాదు. గౌరవ సభ్యులకు గౌరవముగా నుండదు. కాబట్టి ప్రభుత్వమువారి విషయమై తగు ప్రయత్నములు గలిగి ప్రతి జిల్లా కోర్టు నందును జారీల నియమించవలయునని నాయభిప్రాయము. టి. రిచియండుగారు తీర్మానమునకు వ్యతిరేకముగా మాట్లాడిరి. అజీజుద్దీను సాహేబుగారు కూడ వ్యతిరేకముగా మాట్లాడుచు తనకు కలకత్తరుద్యోగమువలన తిరిగి సంవత్సరముల యనుభవము గలదనియు, ముఖ్యముగా హైందవులకు మహమ్మదీయులకు బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణతరలకు కక్షలు పెరుగునీ సమయమందు జారర్ల నేర్పాటుచేయుట యెంతమాత్రమును సమంజసముగాదనియు చెప్పిరి.

పిమ్మట ఎ. ఎన్. కృష్ణరావుగారు ప్రత్యుత్తర మొనగుచు అజీజుద్దీను సాహేబుగారికి తిరిగి సంవత్సరములలో నిట్టి చెప్పి అనుభవము గలిగినందుల కెంతయు చింతించుచున్నాననియు, హైకోర్టు జడ్జిగా నున్న చెప్పును, మొదలగు జడ్జిలు దీనిని గురించి అనుకూలముగా చెప్పివారనియు చెప్పిరి. దర్శియు సి. బోనర్జీగారు తిరిగి కాంగ్రెసు అధ్యక్షోపన్యాసము నందు జారర్ల జడ్జిలకంటె, సాక్షులను పరీక్ష చేయుటలోగాని సాక్షులయొక్క చర్యలను భావన నర్థము చేసికొనుటలో నెక్కుడు తెలివిగలవారనియు, అందువలన కేసువిషయమై మంచి అభిప్రాయ మియగలుగుదు రనియు చెప్పెను. కాబట్టి ఈ జారర్లను ప్రతి జిల్లాకోర్టునందును నియమించిన దేశ ప్రజలకు ఇష్టపడికంటె ఎక్కువ న్యాయము దొరకగల దని చెప్పుచున్నాను అని చెప్పిరి.

పిమ్మట ఈ తీర్మానము వోటునకు వేయబడి అంగీకరింపబడలేదు.

తీర్మానము లన్నియు నీ విధముగనే యోదీంపబడిన పిదప కాసనర్యాజు సభాసమావేశము నిన్న సాయంత్రము 5-30 గంటలకు కొంతమగ పూర్తియైనది.

గోదావరి మండల సభ.

అయ్యో, గభిలేటి పల్లి గ్రామములో క్ష. త్రియంకులగారు దుర్గరాజు పద్మరాజుగా రీసమయను వాకగవడి మండల సభ నివాయమై రాజ్ లో పాఠ లింకతకు తగు ప్రయత్నములు చేయుచుండలేదనియు, తాము సభ్యుల భోజనాదికముల కను వియ్యపు ఖర్చును వహించుటకు సంసిద్ధుడై యున్నామనియును వారభావముతో వాక్రచ్చియుండిరి. ఈయన బహు అన్నప్రదాత. ప్రతి సంవత్సరము మాధుశర్ధ ఏకాదశి లగాయకు మాధుపూర్ణిమవరకు నుమారు నాలుగయిదువేల వివిధభాతుల వారికి నన్న ప్రదానము చేయుదురు. ఇట్టివారిని మనము కోరిన యెడల నిోక్తియ్యమే కాదు మూడుకోజుల సంకల్పణ కర్తృ మూడ వారే వహింప సమర్థులు. ఇట్టివారు వెక్కిరిండు రాజ్ లో లోకాలో నున్నారు. ఇట్టివారి నందరిని కొంచెము వ్యవధి యుండగనే చూచి వాహిసమూల్యమును గ్రహించి తత్సభను నిర్విఘ్నముగ జరుగు జాతురని తిట్పిరియలకు కొరుచున్నాను.

ద్రాక్షరామ, కి. ప్రసాద, కొండేపూడి అచ్యుతరామయ్య.

13 తేది నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెస్ కమిటీవారు సమావేశమై (1) సర్ విలియం పెడర్ బర్న్ గారి మరణమునకు తమ సానుభూతిని తెలుపుచు సొక తీర్మానమును (2) ఆంధ్ర రాష్ట్ర జాతీయసభోపసంఘమునకు నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెస్ కమిటీని అనుబంధముగా చేర్చుచు సొక తీర్మానమును, (3) ఆంధ్రరాష్ట్రజాతీయ సభోపసంఘమునకు తమ ప్రతినిధులుగా గౌరవనీయులగు ఆచార్య కృష్ణరావు పంతులు, ఎం. గోలు కేంకటరంగయ్య పంతులు, ఒక్కటి విశ్వనాథరావు పంతులు, ఓరుగంటి కేంకటగణపయ్య పంతులు, పున్నేపల్లి రామకృష్ణరావు గారను ఎన్నుకొనుచు సొక తీర్మానమును అంగీకరించిరి.

# భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు

శాసనసభ యంలిదచర్చ

ప్రజాభిప్రాయములు పత్రికాభిప్రాయములు

I

అయ్యో!

ఆంధ్రుల ఆశయములను దీర్చుటగాను ఆంగ్లదేశిక ప్రతికూటి యందవలెనని ఆంధ్రుల నేటలు విప్లవమునకు లెట్టియున్నాడు. ఆంధ్రకారముగానే మనకు యిక్కడ యిట్టియున్నది ఆనందం. ఏ. ఎస్. శర్మగారు కాసనభలో దేశమంతయు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములుగా విభాగము చేయవలయునని తీర్మానము నుపపాదించిరి. అట్టి తీర్మానమునకు కాంగ్రెసు మహానాయకులు అడ్డుపడిరి. మనకు స్వరాజ్యమిచ్చుటకు పూర్వము దేశమంతయు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములుగా విభాగించుట మొదటికర్తవ్యము. స్వరాజ్యమునకు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణమే మొదటిసాధనము. ఈ తీరుణమున ఆంగ్లాంధ్ర దేశిక ప్రతికూటి పట్టింది ముఖ్యముగా యీ సమస్యను జయము పొందించుట ఆంధ్రుల యొక్క విధియైయున్నది. దీనికి కృతికేక మైనచో స్వరాజ్య తీర్మానమును ఒప్పుకొనవలెను. మనకు మొట్టమొదట ఆంధ్రరాష్ట్రము కావలెను. తరువాత స్వరాజ్యము. ఈ సమయమున ఆంధ్రదేశమునకు సంఘము పెంపొందును. ఇదియంతయు ఆంధ్రులకే వలె నాధారపడియున్నది. ఈ సమయమున ప్రతిఆంధ్రుని మానసమున దుఃఖము జనించకమానదు.

ఏలూరు మానేపల్లి రంగనాయకులు.

II

అయ్యో!

మానసియులగు శ్రీయత రావుబాబూర్ లి. ఎస్. శర్మగారు కై విషయమై మొన్నటి సామ్రాజ్య కాసన సభలో ముచ్చటించిన తీర్మానము ప్రజాప్రాతినిధ్య సభ్యులలో ఒక్క మానసియులగు కె. వి. రంగస్వామి అయ్యంగారు తప్ప వినివినదన పూర్వముగానే పప్పలో కాలు చేసిన విధముగానో, ప్రతిజాతాభిప్రాయములే యుపసాగి. భారతీయులైన వివిధ భాషలవారి కీ విషయము వివాదకరమైనను ప్రస్తుత పరిస్థితుల ననుసరించి ఆంధ్రులమైన మనకు మరింత సంతాపకరమై యున్నది. కాని వీర్లదర్శనమై యాచించిన మనకు సమగ్ర విజయము సమకూరుటకే ఈ ప్రారంభ విధియు ప్రాప్తించినదని సంతసించవలసి యున్నది. ఉన్నతో ద్యోగాధికార విషయముగా నైన సభ (Public Commission) మదరాసులో నూడినప్పుడు, ఆంధ్రభిక్షులగు న్యాపతి సుబ్బారావు పంతులుగారు ఆంధ్రోద్యమము కేవల ముత్సాహపూరితులయిన కొందఱు యువకుల యచి చారిత రచనాభిప్రాయముగా వాదించియుండిరి. అట్టి వారు స్వాగత్యులై ఈ ప్రాతినిధ్య విజ్ఞాపనను కార్యదర్శి గారు ఆచితారచనము లగు మాంటాగూ కోరవారికి నివేదించుటకు బద్ధకంఠులై నిట్లుంటే యిందునకు నిదర్శనము. ఆంధ్రదేశమున నిక నీ కార్యభారము ప్రజాపూర్వకముగా వాయుటలకు గాక నాయకుల పూర్వకముగా ప్రజలకు, తగు బోధ, తగు సంవిధాన ప్రయత్నానక్తి పురికొల్పు బడుటకు కాల మాసన్న మయినదని తలంపవచ్చును. ఆంగ్ల దేశిక ప్రతికూటి కార్యము సుక్ష్మ కృత మైనది. ఇక నీ సమస్య కేవల మాంధ్ర రాష్ట్రాంతర్యము గాక సమస్తభారతవర్షమునందుకు వ్యాపించ వలసి యున్నది. ఆంధ్రులే యిందు నకు మాగ్న దర్శులు గావలసి యున్నది. ఇట్టి ప్రయత్నములు సక్రమముగా నక జరుగకలవని మా యాశయము. ఆందున నీ తీర్మాన మిట్లు నిరాకరింప బడుట యాంధ్రరాష్ట్ర విముఖులలోని యతివాదులకంటె సుముఖులలోని యతివాదులకే మరియు నానందదాయకమై యున్నది. సామ్రాజ్యకాసనసభ్యులై యుండి యీ తీర్మానమునకు విశోధముగా ముట్టాడినవారిలో మానసియులగు శ్రీవాసకాశ్రమి గారు గాక మరె ఎవ్వరును మా రాష్ట్రముయొక్క గాని ముఖ్యముగా మన ఆంధ్రులందలముయొక్క గాని భవిత యము గలిగినవారు గాదు. అయి నర్తకములుగా మన యాంధ్ర గావ్యమునకు పురుగుమన్ను గాంధీజీవరకు సామ్రాజ్యమునకు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణమై నిట్లుంటే స్వాభిప్రాయమును నిట్లు దించివారము కాదు. ఈ విషయము నిలయుకొద్దినో నిమగ్నించినవారము మా రాష్ట్రమునకు కని ఇతర రాష్ట్రముల చేమి మాముఖై స్వాభిప్రాయము చెల్లించిరి. ప్రభుత్వ

ధికారసామిమ్యదోషము సోకని దేశకారాధకులైన లోకమాన్య తిలకుగారు, మహాత్మ గాంధీగారు, రాజకీయ పరిజ్ఞాన సంపన్నులు పార్లమెంటు, మహర్షి రవీంద్రనాథ ఠాగూరుగారు, బ్రహ్మర్షి ఆచార్యుల ఠాగూరుగారు, రసాయనశాస్త్రజ్ఞ పి. సి. శేకారు, మద్రాసు రాష్ట్రపు శాసనోపయగు సర్. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు, స్వరాజ్యశ్రీమూర్తి ఆచార్యులకు మృగాయ మరుందగో మహానీయులు మన యాంధ్రోద్యమము యొక్క ముఖ్య సూత్రమైన భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభాగమునందు గుణమును గ్రహించి సానుభూతిని జూపియున్నాడు. ఇతర రాష్ట్రములయందును ఈ యాంధ్రోద్యమ ఇప్పుడే ప్రారంభింపబడినది. శ్రీవాసకాశ్రమి గారు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వ ప్రకటన దేశభాషలతోనే జరిగిన మిన్ను విరిగి పున్నచై బద్ధనని కలవరపడుచున్నట్లున్నది. దేశమందలి, ఎరుకుల, ఏనాది, దొంగురవాణి మరెందరో దేశద్రవ్యుల తెగలవారికి ఆంగ్లభాషాపరిచయము గలిగిన గాని వీరి స్వరాజ్యోద్యమము సఫలము గానేరదు. కావున వీరి స్వరాజ్యోద్యమ విషయము కృత్రిమముగా ప్రజలు భావించిన దోషముగాదు. ఆంధ్రమండలమున మీ సంచరించినపుడు ప్రత్యేకాంధ్ర రాష్ట్ర విషయమై మీ కీ నాటి సందేహముల నే మన నాయకులు వీర్చి నిర్మలై యుట ను జేసి యుండిరి వినియుంటిమి. వానినే మరల పాడిరి గాని, నూతనముగా మరేమియు జెప్పినదిలేదు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణమే స్వరాజ్యమునకు పునాది యని ఎల్లర ఠాగూరుల మునుపటిట్లు చెప్పట కేవలము ప్రావిడాభిప్రాయమే యని విశ్వసింపవలసియున్నది. మానసియులగు సురేంద్రనాథభావన్ శ్రీ గారు ప్రతిజాతాభిప్రాయమిచ్చుటలో వింతలేదు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు నిర్మించి దేశభాషలందు, ఆంధ్రోద్యమములో వివరతై యుపద్యసించు వక్తలు కలుగువరకు, వీరికి రాజకీయ భాషాభిమానము వీడనేరదు. ఆంగ్ల భాషయందు వక్తృత్వాకృతి వీరికనన్యమై యుండుటయే ప్రయత్నాభిప్రాయమునకు కారణమైయున్నట్లు ఎంచవచ్చును. దీనిని బట్టి వీరికి మాతృభాషాభిమానము గలదా యని సంశయింపవలసియున్నది. అట్లయిన తమ వంగభాషయందును ఆంగ్ల భాషలోవలె వక్తృత్వాకృతి సంపాదించి ఈ యభిప్రాయమును కొంత తగ్గించుకొని యుందురు. మీపట్టుదల జాడగా దేశభాషలో రాజకీయములు జరుగనప్పడు అనన్యరక్తృత్వకర్తల మీర వీరివంటివారు నిట్టికి కొరవమును నిట్లుకొనవలసినది మీరదలపడుచున్నారు. శర్మగారి సంకల్పమునకు ప్రతిజాతాభిప్రాయము లిచ్చినవారిలో మానసియులగు జిన్నా గారు మరింత మన యాంధ్రుల దృష్టిని యోగింపిరి. మీర శర్మగారి విషయమై యగౌరవోత్పలాడినది ప్రజల మనోమయమైనది. జిన్నా గారును తమ ప్రాగల్భ్యమునకును, ధైర్యమునకును సంతసించి యుండవచ్చును. కాని కాసనసభ్యకృతమును ఆపేక్షించుమండుట ప్రజానాయకమును బడయుటకుగాక ప్రజల నాశ్రయించి ఎట్లా యా పదవిలభించినోదనే స్వాభిప్రాయమై ప్రయత్నించుట కాసనసభ్యుల కర్తవ్యమైన శర్మగారిని దూషించుటకా కొంత యధ్యమన్నది. దీనిని బట్టి జిన్నా గారు ఎట్లా కాసన సభ్యకృతృ గౌరవమునే ఆపేక్షించి ప్రజానాయకము గాక ప్రజాతైషవ్యమును పొందగోరి గాబోలు. వారికి వరణము లొసంగు వారి విషయమున యప్రయత్నమై యుండవచ్చును. జిన్నా గారు లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారి ప్రాప్తా సాయకు స్వరాజ్యమితివాలైనను వయోవృద్ధులుగానివారగుటచే గాబోలు ముందుగా తాను విచర్చించని విషయముల జోకృతము గలుగజేసికొని ఆనాలోచితముగ ముట్టాడిరి. ఆందునను హిందూదేశ 'రాజ్యాంగ' కార్యదర్శిగారి సమక్షమున సోదరసభ్యుల విషయమై యుల్లసములాడుట మీ విచేకమున కంటె వయోధ్యమమును ప్రకృతిని కృత్రికంఠమయన్నది. ప్రతి జాతాభిప్రాయముల నొసరిన యోధ్యయను భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణము . . . . . నాంధ్రులలో నిట్టి యాంధ్రోద్యమము ఎట్టి సరిజానుభూతికలలో ముఖ్యముగా నిమగ్నింపవలెనని దేశ దేశములకు మద్రాసు రాజధానికర్తగా నీ విషయము ప్రస్తావించుట సాగుభుగా శర్మగారికి మన దలించియుండిన రాజ్యముల గౌరవమునకు ప్రాతినిధ్యమునందు.

శర్మగారి తీర్మానము ముఖ్యమైనది. ప్రతికూటి జాత

గానే ఆంధ్రదేశమున పట్టణమునక పట్టణమునక సభలు జరిగి సానుభూతి నిర్ణయముల పంపిరి. మేము మా గ్రామమునకు సర జానపదు లభిప్రాయముల నేకరించి తీర్మానమునకు తీరిమి. మా జనోద్యమమునకు కృతికేకముగా నీ విషయము పరిణమించినందులకై చింతిల్లుచున్నాము. అయినను భావికాలపుపట్టుదల కారణమైనందునకు సంతసించెదము. పూర్వోక్తరీతి నిక వివాద నాయకులైనవారి ప్రాప్తాసాయతో మరింత తీవ్రాం దోకము జరిగించి కార్యవిధివడయుచు గాతయని విశ్వసించుచున్నాము.

పొట్లపూడి నెల్లూరుజిల్లా

పొనకా వట్టాభిరామాచార్యు

కత్తికాభిప్రాయములు.

I

దేశాభిమాని

ఆంధ్రనాయకులలో నొకరును, ప్రథమా. ప్రముఖజన సభాగ్రాసనాధిపతియు నగు గౌరవనీయులైన బహ్మచరసింహేశ్వరేశ్వరగారిచే నాసభయందు పాపాదించబడియున్న భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రతీర్మానము నిరాకరింపబడినదని వినినంతనే కీరము ర్పులుచుని యెల్లాసము నలిపని యాంధ్రులెక్కుడుగ నుండజాలరు. అందున సభికాంత నిరాకరించినందు, ప్రభుత్వమునా రీతిమయమునకుచ్చి కట్టుకులుగా నుండిరియను ననుటకు మరింతవిచారకరముగ నున్నది. ఈ తీర్మానముపై జరిగిన చర్చ యనేకవిధముల జ్ఞానభోధకమైనదిగ నున్నది. ఈ చర్చకు జాగరూకతతో చదివినచో, కృతికేకాభిప్రాయమునకు తగుసంతతికారణము తెప్పియును నిరూపింపబడి యుండలేదు. ఒకరిద్దరుకప్పు తక్కినవా గందరసు మూలనూత్రము నొప్పికొనియున్నారగాని కొన్ని కొన్ని కారణములవలన ప్రస్తుతము పీలుకాదనిగాని కొన్ని ప్రదేశముల కీమాత్రము వర్తించదనిగాని కృయ మెక్కువయగుననిగాని చెప్పియుండిరి. సహేతుకరమగు కృతికేకాభిప్రాయమును చెప్పజాలని యొకరిద్దరుమాత్రము మననాయకుని నోషముచే మాషింపవద్దగిరిగాని, మనమట్టిదూషనకు గిరుకవహించ నవసరములేదు. అట్టివానినిసరకు గొనకుండుటయే మనగొప్పకేసమును నూచించును. కాని ప్రభుత్వమునా రీతిమయమై తటస్థముగా మండుట భావకర్తమై యున్నది. అనేకులనేక రంగుల నీరటస్థభావమును గ్రహించగలరు. ఈ తీర్మానాంతమును రానున్న రాజ్యాంగసంస్కరణల నిమిత్తుటకు నెత్తించుమండిగా యనిమాకు సందేహముకల్గుచున్నది. ఇదియే నిక్కమైనచో, చుప్రయోగమంతయు గొలదికాలముననే ఫలింపవచ్చునని మనలను మనమభిసందించుకొనవచ్చును.

తీర్మానమును నిరాకరించుటవలన మనము తెలిసికొనవలసిన యంశము ఒకేముటుకలపు. ఈ నిరాకరణచే, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్దేశనకు తోడుగా చెట్టినిప్పులు చుట్టజేయినో కృతపడుచున్నది. ఇట్టి రాష్ట్రములు ఫలింపవరకును, నాంధ్రులు తదేకీక్షతో కృతచయూసలకొప్పి పనిజేసి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రతీర్మానము నందరికి దెలియజెప్పవలసియున్నది. ఈ విషయమై యింకలలో మనయాంధ్రులు జేసిన పరిశ్రమ బహుకొంచ మైయున్నది. ఈ విషయమునకుగార్చి మననాయకుల నేకములైన ప్రస్తుతముల ప్రాయశలసియున్నది. ఇతర రాష్ట్రములకుపోయి యావాదతీర్మానమునుగూర్చి యుపన్యాసము లిచ్చియె, నాయకులతో సంభాషించియె, కృతికేకాభిప్రాయమును మరల్చవలసియున్నది.

మనమీ విషయమై యలసభావమును జూపిన లాభములే గు. ఇప్పుటి కీ విషయమై ఆరుసంవత్సరములుగా యాంధ్రమహా జనభలను జరిపియున్నాను, నీ గావ్యసూత్ర మితర రాష్ట్రభాగములకు తెలిసియుండలేదు. కాన ఆంధ్రులగా! నిదురనుండి లేందు. మీ కార్యసాధనమునకై త్వరపడుడు. ఈ సమయము ను వదలకుడు. తక్షణమే ఈ విషయమై యాలోచించి దేశదేశములకు నిరత్యమును బోధించుటకై తగినవారలపంపుడు. ఆంగ్లదేశమునకు రాయబారుల పంపుడు. కార్యవీక్షమాపుడు. శ్రేష్ఠముతో గావ్యమును నిర్వహించువు. ఇయ్యదియే మనకు తగిన సమయము. ఈ సమయము నుపయోగించుకొనుదు.

II

హితకారిణి.

భాగ్యవేదకేముల కీ సమస్యనుకేముల కాదు పరికరాల కంగ వివరములను నిర్దేశించుచో భారతీయున నీ సమస్య నిర్దేశింపవలెననిగా చెప్పింది. అప్పుడే పది సంవత్సరములుగా చెప్పింది. భారతదేశమున పాలనాసామ్రాజ్యముగ భారత రాష్ట్రనిర్దేశనమునకు అనవసరమని చివర నిర్ణయము పొందు



# స్థానిక వార్తలు

(-0-)

**క్రాంతివీరులు:**—క. సహాయకావ్యము నిన్నటి దినమున (14-2-18) హైకోర్టు న్యాయవాదులుగ వామోదించిరి.

**తపాలాకోటి:**—నీచితపాటు ఈ నెల 22 - క తేదీన జరిగెను తపాలాకోటులోను సగరముందలి ఇతర తపాలా కోటులలోను కట్టివేయబడును.

**నిర్బంధ ప్రమాదము:**—కడదిన బుధవారమురాత్రి కిద్దరు పూరుకేవులోనుండి పదిలమై రూరజిమ్మర్లుగ చేతు వారలను 40 వేల రూపాయల విలువగల వార కాలిపోయినట్లు తెలియచున్నది.

**బైబిలు సంఘము:**—సంఘసభ్యుల వార్షిక సమావేశము ఈ నెల 18 క తేదీ పోచవారము పాఠశాలము 6-15 నిమిషములకు మొదలయింపజరుగును. గా. న్యాయమూర్తి సి. జి. స్వేచ్ఛగారు అధ్యక్షపత్యము వహింతురు.

**మైలాపూరు సంగీతసభ:**—ఈ నెల 17 క తేదీ ఆదివారము చుట్టూము 4-15 నిమిషములకు గోపాల నాయకరుగారి వాణీయసంఘ పాఠశాల మందిరములో తంజావూరు వాస్తవ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ పంచాంగ భాగవతము గారు సేవోపాఖ్యాన పాఠికగా కాలక్షేపము జరిగించెదరు.

**వీరపాతశాలల సంఘము వారు:**—సంఘము వారి యాజమాన్యము క్రింద ఈ నెల 17 క తేదీ ఆదివారము పాఠశాలము 6 గంటలకు వేళవేళ క్రీడా సంపాదకులగు జి. వి. కళ్యాణసుందరముగారు తేనాంపేటలోని దామోదర గారి భర్తృపాత కాలా భవనములో మాయప్ప నాయన రు దరితము నూర్చి ఉపన్యసించెదరు.

**తంజావూరు స్వరాజ్యసమితి:**—వేళవేళ క్రీడా సంపాదకులగు జి. వి. కళ్యాణసుందరముగారియారు గారు ఈ నెల 18, 17 తేదీలకు తంజావూరునందలి శ్రీనినింట్టూర్లోని వై స్వరాజ్యసమితివారి యాజమాన్యముక్రింద జోయమహాజనసభ, మనవని, స్వరాజ్యసమితి, చెన్నరాజధానిసంఘము వారి తాత్పర్యములు అను నీమాటలు అంగీకరింప నూర్చి మాటలు ఉపన్యసించుట చెప్పెదరు.

**బాల వివేక దాయినీసభ, మైలాపూరు:**—ఈ సభకరణకు ఈ నెల 16-కతేదీ కిరవారము ఉదయము 8 గంటలకు పి.ఎస్. హైస్కూలు మందిరమునందు కె.ఎస్. పిక్కిరులు గారు (కాకినాడ) ఆంధ్రపాఠశ్రవత పరిచయమును నూర్చి ఆంధ్రమున నువ్వనించెదరు. మేరీ మహారాజీకళాశాల తెలుగుపండితులగు ఎ. వి. నరసింహము పంతులుగారు అధ్యక్షత వహింతురు.

**ఘోకేలుగారి చిత్రకటమును బహిరంగపరచుట:**—ఈ నెల 19-క తేదీ మంగళవారము పాఠశాలము 6 గంటలకు హిందూచిత్రాసంపాదకులగు కస్తూరిరంగయ్యంగారు తిరువళ్ళీపేట హిందూ హైస్కూలు, విద్యావిద్యుత సంఘమువారి యాజమాన్యముక్రింద వైపాతకాలా భవనము లోనే ఘోకేలుగారి చిత్రకటమును ఒకదానిని బహిరంగపరచెదరు. ఈ సందర్భమున సి. పి. రామస్వామయ్యగారుక ఉపన్యసించుట చెప్పెదరు.

**మాంసముగోలకు గోవునువధించుట:**—కంజా పూరులో నిరువురు మాదిగవాం దొంగదినమున త్రాగి తమవిలో భగ్గుదన నోక కృష్ణసాయనాయని కవులులోని ఒకతనను అపహరించి మాంసముగోలకు దానినివధించిరి. పోలీసువారు సేకర్ణులను పట్టుకొని జిల్లాజడ్జిగారియొద్ద కేసుచేసిరి. మొదటిసేకర్ణు దిదివఱకు ఇట్టికేసులో కేసు బారియందున కారణమున వానికి 8 సంవత్సరములు కఠినశిక్షనిధించిరి. రెండవవాడికి కేసు మొదటి కరణగుటచే వానికి 1 సంవత్సరము కఠినశిక్ష నిధించబడినది.

**ట్రాముబండి రైలుగేటు తలుపులలో డిగ్రీ నుట:**—గడదిన మంగళవారమురాత్రి సుమారు 9 గంటల ప్పుడు 18-వ నెంబర్ ట్రాముబండి వై నాబజారుగోడ్డునుండి పంజాబుకు బోవుటలో ఎలి థెంటుగేటు పిడియొద్ద ఉన్న రైలుగేటు తలుపులు వేయబడి యందుట చూచిన బండిని నడపువాడు బండిని నిలువజే పరధ్యానముతో నుండిన నడక నందున బండి రైలుగేటు తలుపులలో తిక్కనినది. తలుపులు రెండును ముక్క ముక్కలుగ విరిగి క్రిందపడినవి. ఇతరు పట్టాలకు మాత్రము విస్తారము దక్కా తగులలేదు. ట్రాము బండిలో బోవుచుండిన యొకరికి కఠినమైన గాయములు తిలిగినవి. పోలీసువారు కేసు విచారణ జరుపుచున్నారు.

**కార్పొరేషను సభాసభ్యుల సమావేశము:**—హిందూచిత్రము కోడ్డు రైలుగేటు తలుపులను తిరువల్లి యూనియన్ హైకోర్టు రైలుగేటు తలుపులను కొన్ని కొన్ని సమయములందు అధిక కాలము మూసివేయబడియుండుటగల్గ మాన్యులకు కలుగుచున్న అపాఖ్యములను తొలగించుటకు చాకలిపేటనుండి హిందూచిత్రముగోడ్డువఱకు వంతెనకట్టుకొని దానిమీదనుండి రైలువారుకులనినదనిన్ని, క్రిందికోడ్డు కేరలము చుమప్పులతో విడిచిపెట్టవలసినదనిన్ని, వైబ్రిడ్జి కట్టబడుట పూర్తియగువఱకు రైలువే కంపెనీవారు వై రెండుగేటు యొద్దను తాత్కాలికముగ చుమప్పుల కొలకు చిన్న చిన్నవంతెనలను నిర్మాపించవలసినదనిన్ని సదరను మహారాజురైలువేకంపెనీవారిని కార్పొరేషనువారుకోరవలసినదనిన్ని ట్రాముబండ్లు నడచుచుండగ వాటి కాలిబల్లలమీద చుమప్పులు నిలుచుండుటకల్గ కలుగుచున్న అనర్థములను, ప్రాణనష్టములను తొలగించుటకు బండ్ల కాలిబల్లలమీద ఎర్రని నిలుచుండకుండునట్లు చేయుటకు ట్రాము కంపెనీవారు ఇప్పటికంటె నధికసంఖ్య ట్రాము బండ్లకు నడువలసిన దని కార్పొరేషనువారు ట్రాముకంపెనీవారిని కోరవలసినదనిన్ని, ఎ. వి. చితురాభివృద్ధిగారు జనగ బోవు కార్పొరేషను సభలో తిరస్కరించి, తిరస్కరమును ఉపపాదించుటకు నిశ్చయించిరి.

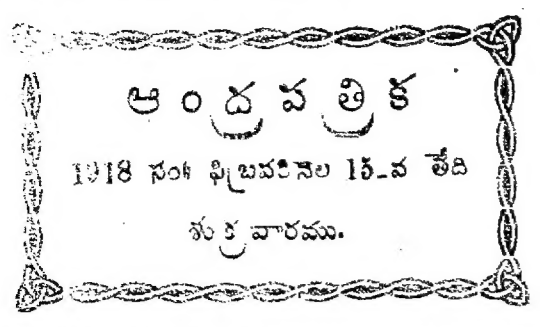
**సర్ సుందర లాలుగారు.**  
కాక హైదరాబద్ విశ్వవిద్యాలయపు ఉపాధ్యక్షులును, ఆలహాబాదు న్యాయవాదులలో సగ్రగణ్యులును అగు గా. సర్ సుందరలాలుగారు హైకోర్టునువలన తిరు 60 క యేట 12 క తేదీ రాత్రి చనిపోయిరి. సుందరలాలు గారు కిరవారము వారు కోడ్డువల విచ్చేరి ఆదివారము రాత్రి చాలకాలమువఱకు పనిచేయుచుండిరి. పోచవారమున వ్యాధిగ్రస్తులై 12 క తేదీ పాఠశాలము తేజోబాదను సక్రాగానిగోడ ముచ్చటించిరి. అన్ని తెగలవారును సుందరలాలుగారి యొడ నమరాగము కలిగియుండిరి. 18 క తేదీన సగరముందలి న్యాయస్థానములు మున్నగు ప్రతిష్ఠాపనములు మూయబడినవి. సుందరలాగారి సోదరు లిరువురును 18 క తేదీకి ఆలహాబాదువకు విచ్చేసిరి.

**అంత్రి కర్మ**  
18 క తేదీన హైకోర్టు ప్రారంభముకా వేగము అంత్రియలగు వక్తల్ల తరపున సి. సి. డిల్లూగుగారు, భారతీయులగు న్యాయవాదులు తరపున గో.మోతీలాలు సెహరా గారును సర్ సుందరలాలుగారి మరణమునకు విచారణమును జేయవలయును సుందరలాలుగారి గుణ గణమును పురిచిరి. ప్రధాన న్యాయమూర్తి న్యాయస్థానమునకు రాజాలకపోయినందున వారి తరపున సర్ జార్జి నాథుగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

సర్ జార్జి నాథు సర్ పి. జె.స్కె, న్యాయమూర్తి జె.ఎ. కలెక్టరుగా స్పెషలుగాను, కళాశాల విద్యార్థులు ప్రధానోపాధ్యాయులు పండితులు మున్నగువారు స్వకాన వాటికకు వచ్చిరి.

అంత్రి న్యాయవాదుల విచారము.  
అంత్రి సగరమునకు సుందర లాలుగారి మరణవార్త 14 క తేదీ ఉదయమునకు తెలియవచ్చెను. జాడివలు కవిమారుగారి కచ్చేరి ప్రారంభము కాగానే వై సామాచారమును బాటు వారు జిల్లాలుగారు కోర్టు వారికి విన్నవించిరి. వీరి మరణమునకు వేళవేళ కఠినమైన సంభవించెనని వాసుచేటలాలుగా రిరి.

సుందరలాలుగారి గౌరవాదు వాటిదినమున కచ్చేరిలు మూయబడినవి.  
సుందరలాలుగారి మరణమునకు విచారమును చూచింప లక్ష్యులగు పాఠశాల ఆదివారము బహిరంగసభ యొనర్తును. ఆయోధ్య సమాజమువారు సాధారణసభ యొనరించి సుందరలాలుగారు మరణమునకు సానుభూతిని జెలుపు తిరస్కరమును గావించిరి.



శాసనసభా సమావేశము

(1)

శాసనసభా సమావేశమునందు నడిచిన వ్యవహార క్రమమును నవలోకించినపుడు వర్తమాన పరిస్థితులందు అధికారులకును అసభికార సభ్యులకును సామాన్య దృక్పథమేర్పడునను నాశ లేదు. అధికారులు సింహాసనా నీచులవలె నటించుచు ప్రజాప్రతినిధులకు బడిపిల్లలకు వలె చదువును జెప్పుటకు మొదలిడుదురు. ప్రజా ప్రతినిధులు దేశ జ్ఞేయమునకై చేసెడి త్యాగము సభికారులు వరిగ గొంపరు. మీదు మిక్కిలి వారిని తృప్తికరించుట యందు సంభవించుచున్నది. హైందవుల పక్షమున నియమితులైన కార్యనిర్వాహక సభికులకైనను ప్రజాప్రతినిధుల భావములపట్ల సానుభూతి యుండదు. సానుభూతి లేకపోయినను నిరసనభావము లేకుండుట బాగుండును. గత సమావేశమునందు మా. దివాణ్ బహదూరు రాజగోపాలాచార్యుల గారవలంబించిన కద్దతి గర్హముని ప్రజాపక్షవలంబనులకు తోచుటయందు వింతలేదు. చాలకులకు ప్రజాభిప్రాయమును విశదముచేయుట హైందవ సభ్యులకు ధర్మము. మొల్లిమింట సెన్సరముల ననుసరించి హైందవ సభ్యుని నియమించుట కిదియొకరణము. హైందవ సభ్యుడు ప్రజా ప్రతినిధులకు సానుభూతిని జూపనపుడా నియామకము నిరుపయోగము. ఈ విషయస్థితి ప్రస్తుతము గల రాజకీయ పరిస్థితి సంపూర్ణముగ మారిన గాని తొలగలేదు. కార్యనిర్వాహక సభ్యులు ప్రజా ప్రతినిధులకు బాధ్యులైనగాని వారి యధికారాధిమానమున కంకుశ మేర్పడదు.

గత సమావేశమునందు ప్రజా ప్రతినిధులు 25 తీర్మానములు నుపపాదించుట కిచ్చుగించిరి. అందు 8 తీర్మానములు చర్చలేకను నుపసంహరింపబడినవి. చర్చపబడిన తీర్మానములందు 12 ఉపసంహరింపబడినవి. 5 చర్చనంతరము నిరాకరింపబడినవి. ఒక తీర్మానమైనను చాలకుల సంపూర్ణమోదమును బడయలేదు. నాలుగు తీర్మానముల విషయములు విచారణయందుండుట వలనను నుపపాదకులు తీర్మానముల నుపసంహరించుకొనిరి. అధికారులు వ్యవహార క్రమమునంతయును సంప్రదించి నిర్ణయించుటలు గోచరమగుచుండును. ఈ సమావేశము వలనను చర్చల వలనను గలిగెడి ప్రయోజనము అతిస్వల్ప మని విదితమగుచున్నది.

దివానుబహదూరు రాజగోపాలాచార్యులు గారు జిల్లాబోర్డుల అధికారము విస్తరింపజేయుటకై రామచంద్రరావు గారు పాపాదించిన తీర్మానమును ప్రతిఘటించుచు నా తీర్మానము నామోదించుట వలన కలెక్టరుల యధికారము తగ్గననియును సలహా చేయబాలని విషయములందు జిల్లాబోర్డులు సలహా నిచ్చుననియును నాడేపించెను. రాజగోపాలాచార్యులవారి హితమున కలెక్టరులు సర్వజ్ఞులు. జిల్లాబోర్డుల సభ్యులు కించిజ్ఞులు. కలెక్టరుల నిరంకుశాధికారమును తగ్గించుటయును ప్రజా సంస్థాపనల యధికారమును విస్తరింపజేయుటయును రాజ్యాంగ పరిణామమునకు ఫలము.

జిల్లాయందు కలెక్టరు సర్వాధికారి యని రాజగోపాలాచారి గారు హామీకొనిరి. దేశానుభవము గాని ప్రజానుభవముగాని లేని కలెక్టరునకు సలహానిచ్చుటకు అనుభవముగల ప్రజానాయకులు లేగియుండరా? శాసనసభలందువలె జిల్లాబోర్డులందును సభికారుల నిరంకుశ వ్యవహారమును లోకమునకు వెల్లడిచేయుటకు సాధన మేర్పడును. వర్తమాన కాలమునందు కలెక్టరుల మండల వ్యవహారమును దెలిసికొనుటకు వలయు సాధనములు లేవు. జిల్లాబోర్డుల యధికార విస్తరణమే కలెక్టరు అధికారమున కంకుశమై ప్రజాహిత జీవనమునకు మార్గ మేర్పడును. రాజగోపాలాచార్యులగారి కీ విషయము తెలియనిది గాదు. కాని వారి సభికారాభిమానము బాధించునటు లున్నది. శివరావుగారు ప్లేగు నిబంధనల నమలునందుంచుటయందు లోకలుబోర్డులకు సంపూర్ణాధికార మొసగవలయు నను తీర్మానము నుపపాదించిరి. దేశ సేవాపరాయణులైన పురపాలకసభ్యులంటు వ్యాధులను రూపుమాపుటకు సకలవిధములను తగియుండురు. పురపాలకసంఘాధికారికి గల విశాల భావముగాని తీరికగాని సేవాసక్తిగాని తహసీలుదారునకును డిప్యూటీతహసీలుదారునకును నుండుట కష్టము. శివరావుగారు నుడివినటులు వేయి రూప్యములను గణించెడి పురపాలన సంఘాధికారి నూరురూప్యములను గణించెడి డిప్యూటీ తహసీలుదారునకు తాబేదారుగ నుండుట యసంభవము. రాజగోపాలాచార్యులగారికి గల యధికారాభిమానము డిప్యూటీ తహసీలుదారుని పట్టి విడువగలదా! రాజగోపాలాచార్యులు గారు శివరావుగారి తీర్మానమును ప్రతిఘటించుచు “అధికారుల గౌరవసంరక్షణార్థమును ప్లేగు నివారణార్థమును” ప్రస్తుతము గల కద్దతిని మార్పుల యసంగతమని తెలియజేసిరి. ఈ సందర్భమునందు శివరావుగారిమోదము ప్రయోగించిన ఎత్తిపాడుపు మాటలను నప్రస్తుతముగ నున్న వని తెలియగలదు. ఈ విషయమునందు గిఫ్టగారు చూపిన సానుభూతిని రాజగోపాలాచార్యులుగారు చూపలేదు. బొంబయియందు ప్లేగుతగ్గుటకు కారణము ప్రజాప్రబోధము గాని అధికారినిరోధము గాదని గిఫ్టగారు తెలిపిరి. ప్రజలు నివారణోపాయముల నవలంబించినపుడు తగ్గునుగాని చాలకుల నిర్బంధమువలనను ప్లేగు తగ్గజాలదు. ప్లేగు నివారణ విషయము పట్ల భేదాభిప్రాయము లున్నను రాజగోపాలాచార్యులుగారు కలెక్టరుల యధికార ప్రతిఘోషణమునకై పాటుపడుట వింతగనున్నది.

జ్యోతిసహాయమున న్యాయ విమర్శనమును జేసెడి కద్దతిని వ్యాపింపజేయు గోరుచు ఏ. ఎస్. శృష్ణారావుపంతులుగారు రొక తీర్మానము నుపపాదించిరి. ఈ సంస్థాపన వ్యాపసావసరము చేకరితని నెరిగినవారలకు విశదమై యుండును. ముఖ్యమంత్రి దేండ్లనుండియును నీ కద్దతియందు వృద్ధిలేదు. ఈ కద్దతి వృద్ధిని జేయుటవలనను రాజకీయ పరిణామమును వృద్ధిచేయుటకు వీలుండును. అజద్దీరు సాహెబుగారు చాలకుల పక్షమున తీర్మానమును ప్రతిఘటించెను. “గ్రామగుండములనుండి జ్యోతిర్గలభించరు” అని సాహెబుగారు తెలిపిన భావము హాస్యాపదముగ నున్నది. అపకాళములున్నపుడు గాని మనుజుల తెలివి తేటలు బయట పడవు. గ్రామస్థులకు పంచాయతి సంఘములందు పని జేయుటకు తగిన వివేచన గలదు. దాని నుపయోగించుటకు తగిన ఏర్పాటులను చాలకులు చేసిన ప్రజల తోడ్పాటు గలుగగలదు. రీ సెటిల్మెంటును గురించి రంగాచార్యులుగారు పాపాదించిన తీర్మానము నిరాకరింపబడినది. రయితులను పీడించి పీప్పించేయుచున్న ఈ విషయ మెప్పుడైనను నిర్ణయింపబడునని నమ్ముటకు వీలులేదు. శాసనసభ తిరిగి ఏప్రియలు 7 వ తేదిని గూడ గలదు. గవర్నరుగారు రా సమావేశమునందు జరుగగల కార్యక్రమమును దెలిపి సభను విరమింపజేసెను. సభావ్యవహారక్రమమువలన గలిగిన ప్రయోజనము విశేషములేదని విదితమగుచున్నది. ఈ పరిస్థితులు విశాల రాజ్యాంగ సంస్కరణముల వలనను గాని మారనేరవు. ఈ వివరీత పరిస్థితులె స్వపరిపాల నాందోళనమునకు మూలము.

ఆంధ్ర రాష్ట్ర వనంశము

—:—

లోగడ బెజవాడయందుగూడిన సభయందు స్థాయిసంఘసభ్యుల నెన్నుకొనుటకై తిరిగి బెజవాడయందు ఫిబ్రవరి 17 వ తేదిని సభ గూడవలయునని నిర్ణయింపబడినది. ఆ నిర్ణయమున కనుకూలముగ కార్యదర్శి కార్యక్రమమును ప్రకటించెను. బెజవాడ ప్రస్తుతము వ్యాధిగ్రస్తముగ నుండుటం జేసి సభాసమావేశమును నిలుపుట యుక్తమని కొందరు నుచున్నారు. కాని కొన్ని ముఖ్యకారణములనుబట్టి సభను నిలుపుటకు వీలు లేదని తోచుచున్నది. జాతీయమహాసభోపసంఘము డిల్లీనగరమునందు ఈనెల 28 వ తేదిని గూడునటులు ప్రకటించబడినది. ఆ సమావేశమునందు కొన్ని ముఖ్యవిషయములు నిర్ణయింపబడును. ఇంగ్లాండునకు బోనన్న రాయబారము రాయబారపుసభ్యులు వారి వ్యయమును గురించి నిర్ణయింపబడును. ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రతినిధులీ సమావేశమునందు లేనియెడల వారి రాయబారపు విషయమును జాతీయ మహాసభోపసంఘ సమావేశమునందు నిర్ణయించుటకు వీలు లేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రోపసంఘమునకు ప్రతికూలురు మండల సంఘములను శాఖాసంఘములనుగ జేయుటకు గల యధ్యంతరములను ఖండించుటకు వీలుగలుగదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రతినిధులు లేకనే విషయము నిర్ణయింపబడును. కార్యదర్శులు ఆంధ్రరాష్ట్రోపసంఘమున కనుకూలురని విశ్వసించుటకు వీలు లేదు. పట్టు కేకవస్థిగారు ఆంధ్రరాష్ట్రోపసంఘముతో తమకు నిమిత్తము లేదని తెలుపుచున్నారు. సి. పి. రామస్వామయ్యగారి దృక్పథం బెజులుగ్నదియును తెలియును. ఆంధ్రదేశ నాయకులయిన సుబ్బారావు పంతులుగారును వట్టాభి సీతారామయ్యగారును సుపసంఘసభ్యులు గానందున వారు సభకు బోవుటకు వీలు లేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రతినిధుల సాన్నిధ్య మవసరమైవపుడు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటయును నవసరము. న్యాయతి సుబ్బారావు పంతులుగారు సభ గూడుటయును సుపసంఘ సభ్యుల నెన్నుకొనుటయును నవసరమని తెలుపుచున్నారు. బెజవాడ సమావేశమును డిల్లీసమావేశమును నవ్యవధిగనున్నది. ఈ సంగతి సందర్భములను గ్రహించినపుడు 17 వ తేదిని బెజవాడయందు గూడుటయును సభకు చాలమంచి వెళ్లి స్థాయిసంఘసభ్యులను ఎన్నుకొనుటయును నత్యంతావసరమని తోచుచున్నది. ఆంధ్రదేశ బాంధవులు విషయావలోకనముచేసి తమధర్మమును నిర్వహించుటకు బూనుకొందురని నమ్ముచున్నాము. సభగూడుటయును సభ్యుల నెన్నుకొనుటయును ముఖ్యము గాన దగిన ప్రయత్నములను జేయుట యవసరమని తిరిగి తెలుపుట యవసరము. కార్యదర్శి వేంకటప్పయ్య పంతులుగారు వ్రాసినలేఖను నిచట ప్రచురింపము.



గుంటూరు నుండి, కొండ వెంటపయ్యి పంతులుగా రిట్లు ప్రాయశాస్త్రము.

ఆంధ్ర రాష్ట్ర జాతీయ మహాసభాసభము వారి సభ 17 వ తేది ఆదివారమున బెజవాడలో గవర్నరుపేటలో రామమోహన మందిరమునందు సాయంకాలం 4 గంటలకు జరుగును. ప్లేగువ్యాధి బెజవాడలో నున్నదను వదంతియున్నను ఎక్కడ నో క్వంటిన్ గా సారాయాలిలో నున్నట్లు, అచ్చటి ప్రముఖులలో నొకరు వ్రాసి, అట్టి భయమున వకాళము లేకుండ రామమోహన మందిరములో సభ జరిపి, దానికి సమీపముననే సభ్యులకు భోజనాదివసతు లేర్పరచవచ్చు సనియును తెలిపినందున, బెజవాడలోనే గవర్నరుపేటలో రామమోహనమందిరములో సభ జరుపుటకు నిశ్చయించబడినది.

ఆంధ్ర రాష్ట్రోపసంఘము - కార్యదర్శిత్యము.

ద్యురాజు జేవరాజుగారు ఆంధ్ర రాష్ట్రోపసంఘము ఆంధ్రసభాస్థానము సభ్యులు ప్రత్యేకముగ నుండుటలు చేసిన విషయము యొక్క మనియంగీకరించుచు రెండు సంఘములకును కొండవేంకటప్పయ్యపంతులుగారు కార్యదర్శిగనుండుట యను విషయని హిందూపత్రికయం దొక లేఖన ప్రచురించిరి. బెజవాడ యందు నూతన సభా కార్యక్రమమును గమనించినవారల కిం చేమియును విచిత్రము కనవించదు. వేంకటప్పయ్యపంతులుగా రీవరద సభ్యులైనరేను. ఇది బలవంతముగ వాదించిన నుచు బడినది. పట్టాభి సీతారామయ్య ఆయ్యగారి వేంకటరమణయ్య వాగ్గేశ్వర రావుగారును వేంకటరమణ యువితరుని తెలిపిరి. కాని కార్యభారమును వహించుట కవసరము సంగీకరమును వెలువరేను. కార్యదర్శి పదవిని స్వీకరించుటకు కొందరు ప్రార్థించబడిరి. కాని వారు నిరాకరించిరి. రెండు స్థాయి సంఘములకును ద్రవ్యమును సమకూర్చుట ఒక పురుషునకు సాధ్యమగుదన విషయము వివరింపబడినది. తగినవారు లభించినపుడు వేంకటప్పయ్య పంతులుగారు రెండు కార్యదర్శి పదవులను విడుచుటకు సిద్ధముగనున్నారు. వేంకటప్పయ్యగారి జేత భక్తి పదవులను గౌరవమున నభిలషించెడి జేతభక్తి కాదని సకలజనులకు విదితము. వేంకటప్పయ్యగారు జేతనేతలై ధనమును కాలమును నశింపజేసినామనో వినియోగించుచు న్నారు. చిత్తూరు ఆనంతపురము జిల్లాలయందు సంఘములను గలిగినపుడు వేంకటప్పయ్యగారు పదిదినము లా జిల్లాలయందు సంచారము చేయగలిగిరి. జేతరాజుగారు నూచించిన నాయకుల గుణగుణములను వివరించుట యత్యుక్తము. న్యాయతి సుబ్బారావు పంతులుగారు ప్రస్తుతము వేంకటప్పయ్య పంతులుగారుండుట యవసరమని తెలియజేసిరి. తగినవారు బయలుదేరి సభను వేంకటప్పయ్యగారు నిరర్థకముగ వారించు కొనియెదరు. ఎవరు లేనిది వేంకటప్పయ్యగారు వారించు కొనుట హానికరముగాని లాభకరము గాదు.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభ.

గురువారము సాయంత్రము చు-రా-శ్రీ, కలువల రామానుజం శ్రీధరగారికి, మా. శ్రీమృత్యుని మూర్త్యుసారాయణ మూర్తిసాయము గారికిని దివాన బహదరు దిరుదములు లభించి నుండున వారలను సత్కరించుటకై యొక సభ చేయబడినది. సభ కాంధ్ర ప్రముఖులు కాననభాసభ్యులు వచ్చియుండిరి. సభారంభమునందు ప్రధానాతిథులకు స్వాగతము పద్యరూపమున మొసంగబడినది. ఆనంతరము సన్మానపత్రములు సమర్పించబడినవి. ఆల్వాడరమలతోను ప్రహరణప్రదర్శనములతోను సభముగిరిగిరి. ఆంధ్రసభవలన చెన్నపురిలోని యాంధ్రులకు కొంత యుపకృతి గలుగుచున్నది. కాని ద్రవ్యాభావమునకు ననుకూలమైనకార్యములు కొనసాగుట దుర్లభముగ నున్నది. మహాసభమునందు సభను స్థాపించుటకు తగిన ధనము కుదుగుట దుర్లభము. కుదిరిన నెడనియ్యట దుర్లభతరము. మూర్త్యుసారాయణమూర్తిసాయముగారు తెలిపినటులు వసతుల చేర్చుట విద్యాధులకు సహాయముచేయుటయును శ్రేయస్కరము. ఈ మహాసభ్యులను లన్నియు ద్రవ్యసాధ్యములు. ఆంధ్ర మహాసభలు గభ్యులగ జేయుచు విరాళముల మొసంగియు నున్న పోషించిన సభాసభ్యులగు నర్థులగుదు.

తాతాగారి కృతివిద్యుచ్ఛక్తి నిర్మాణాలయము భావికాలమునందు ఆవిరి యంత్రములకు బరలు విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రములు వాడబడునని యంత్రకాస్త్రజ్ఞులు తలచుచున్నారు. జలాధారమున విద్యుచ్ఛక్తిని నిర్మించుటకు భరత ఖండమునందు సరుపాయములుగలవు. మైసూరు, శాస్త్రులను లకాబాలయం విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రాలయములు నిర్మించబడి పని చేయుచున్నవి. తాతాకంపెనివా రింజుకో జలాధార విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రాలయమును కొయ్ నానదికి పడమటి తీరమున నిర్మించుటకు బూతుకొనినటులు తెలియుచున్నది. అశక్తిసాధనములను సూతనపరిశ్రమల ననేకములను స్థాపించుటకు వీలుగలదని తెలియుచున్నది. ఆయంత్రాలయములను కనాచు నిక పరిశ్రమలు ఆల్వామినము పరిశ్రమలు లోనాపరిశ్రమలు మొదలగు పరిశ్రమలు నిర్మితములు గాగలవు. తూర్పు తీరము నను నిట్టి యంత్రాలయనిర్మాణమున కనకాళములు గలవు. ఇదియే పరిశ్రమాభ్యుదయమునకు రాజమార్గము.

గంజాము - ఆంధ్ర రాష్ట్రోప సంఘము.

గంజాము మండలమును ఆంధ్ర రాష్ట్రోపసంఘమునందు జేర్చుటయనుచితమని హిందూపత్రికయందు ఒక యంత్రుడు వ్రాసినలేఖ ఆశ్చర్యమును గలిగించును. గంజాము మండలము నందు కొంత తెలుగుభాగము గలదని లేఖకు దంగీకరించుచు న్నాడు. గంజాముమండలము చెన్నపురి రాష్ట్రమునకు ఉత్తర దిశయందున్నది. తెలుగుజాతి నుండియున్నది. ఆస్థితియందున్న ప్రదేశమును తెలుగురాష్ట్రోపసంఘమునందు గాకను ఆంధ్రరాష్ట్రోప సంఘమునందు జేర్చవలయునేమో తెలియకున్నది. ఉత్తరకునకు దక్షిణమండలములతో సాహచర్యము రుచ్యమైనను ఆంధ్రు లంగీకరించునదా? ఉత్తరకును ఉత్తర రాష్ట్రోపసంఘము స్థాపితమైనపుడు గంజాము ఉత్తర దేశమునందుండుట యొక్కమని వ్రాసిన ప్రయోజనముండును. ప్రస్తుతస్థితియందు గంజాంజిల్లాను ఆంధ్రరాష్ట్రోప సంఘము నందు జేర్చుకన్న దాని నెవరు జేర్చుట శ్రేయోదాయకమో ఉత్తరకును తెలుగులకు సమంజసము.

నర్సాపేట నుండరులాలు.

అలహాబాదు వాస్తవ్యులైన దాక్షులు నుండరులాలు గారు ప్రఖ్యాతదేశీయ నాయకులు. నుండరులాలుగారు విద్యాభిమానులు సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదులు. కొంతకాలము అలహాబాదు ప్రాకారమునందు న్యాయమూర్తిపదవి నిర్వహించిరి. హిందూవిశ్వవిద్యాలయనిర్మాణమునకయి వీరి కక్షి సామర్థ్యము లను వినియోగించిరి. విశ్వవిద్యాలయమున మహాధ్యక్షులుగ నియమింపబడిరి. ఈదేశభక్తుడు న్యాయవైకల్యము నుల నకు బుధవారము రాత్రి పరకలోకగతుండైనందులకు వారి కుటుంబమునకు సర్వేశ్వరుని పాపభూతిని జేరుచున్నాడు.

ఆంధ్ర రాష్ట్రోపసంఘము - శాఖారంభములు.

జిల్లాయ మండల సంఘమునందును ఆనంతపురము దివి జనలు సంఘమునందును నాసంఘములకు రాష్ట్రోపసంఘము శాఖాసంఘములకు జేయుటలు తీర్మానింపబడినది. ఈ సంఘములవలె నితరసంఘములను సయితము శాఖాసంఘములనుగ జేర్చి రాష్ట్రోపసంఘమును బలపరచుటకై యాంధ్ర జనులందరును పాలుపడి ఆంధ్రోద్యమప్రాప్తికి దోడ్పడుదురు గాక!

డి. లాజరనుగారు

విశాఖపట్టణమునందలి శ్రీ ప్రసాదేశాలకు 40 ఏండ్లకు ప్రధానోపాధ్యాయులుగ నుండి ఆపాతకాలము నున్నతస్థితికి దెచ్చిన డి. లాజరనుగారి మరణమునకు చింతించుచున్నాము. లాజరనుగారు వారి జీవితమును విద్యావ్యాపనమునకై వినియోగించి ఆంధ్ర కృతజ్ఞులకు పాత్రులైరి. లాజరనుగారి ప్రతిభకు తగిన స్మరణవిహ్నమును స్థాపించుటకై వారివిద్యాధుల మతాభిమానులు విశాఖపట్టణవాస్తవ్యులు ప్రయత్నించెదరని నమ్ముచున్నాము.

చెన్నపురి ఆంధ్రసభ:-విద్యాశాఖాపక్షమున 17-వ

తేది యాదివారము సాయంకాలము వ్రాచ్చే 9-వ నెలను సభారంభమందు చాక్రమ ఆచరణ లక్ష్మీపతి, బి.వి. ఎమ్. వి. సి. ఎమ్, గారు 'ఆరోగ్యసంరక్షణము'ను గూర్చి చిత్రపట ప్రదర్శనపూర్వకముగా నుపన్యసించెదరు. సభ్యులు కాని యవైతము : వచ్చును. శ్రీలకు ప్రత్యేకధుల కేర్పాటు చేయబడును.

మైసూరు దొరతనమువారి ప్రధానకార్యదర్శి సి. ఎన్. బాలసుందరముగారి యింట మున్నరాత్రి దొంగలు పడిరి, చాలిలో నలుపురు పట్టుకడిరి.

క్రిందటి నెల 24 వ తేదీ 200 మంది దొంగలు దుకాణములను కొల్లజేయుచుండ ముగ్గురు దొంగ లొక ధాన్యపు కొట్టును దోచుకొనిరి. ఒక్కొక్కరి గూ 15 ల జరిమానాయును, అది ఇరవయ్యకు 15 దినముల కఠినశిక్షయు విధింపబడినది.

మద్రాసు ఇంగ్లీషును తెలుగు ఆప్త సవరణవిల్లును ప్రజేత పెట్టుట ప్రభావ్యత్యములకు భంగకరము గనుకను క్రింద కార్మికులవారి తీర్మానమును రద్దుచేయుటయగును గనుకను ఆ సవరణవిల్లును ప్రజేత పెట్టవలదని గంజాముజిల్లా సంఘము వారు ప్రభుత్వకార్యదర్శికి కఠిని ఇచ్చిరి. (తెలిపివార్త.)

మా. వి. ఎన్. శాస్త్రిగారు దుపపాదించుతీర్మానములో ఏకైకవిద్యుత్తు జేర్చవలయుటకు గవర్నరుజవరముగా రంగీకరించిరి. "ఇండియను వివిలుసర్వీసు పరీక్షలందు హిందూజాత చరిత్రమును పారిషీక ఆరబ్బి సంస్కృతభాషలను జేర్చవలయు నని హిందూజాత కార్యదర్శిని గౌరవలసినదని యీ సభవారు గవర్నరు జవరముగారిని గోరుచున్నారు."

లోకమాన్య తిలక్ గారి యూరేగింపుతోనుడ జేగిన నేరమునకు బాలగోనులో నొకవిద్యార్థి చేతికి జోడునబ్బి ప్రక్షిణము చేయుచిరి. ఆరదానా యూరేగింపుతో నాతడని అతని కిందకి ఉత్తరమును వ్రాసినను దానిని సవకుచేయ లేదని చొంబాయి క్రానికలు పత్రిక కొకరు వ్రాసిరి. ఆ తో దా బాలుని బోయ పా ధ్యా యు ని దో తెలియదని న్యాయుండియూపత్రిక వ్రాసిరి. లోకమాన్య తిలక్ గారు ఆదివారమువారు సాయంకాలమునకు ఆకటుకు వెల్లిరి. అటుండి తక్షణమే మనోరమైన విక్రమింపకుండ మోటారు బండిలో మాన్ కుతాకా విద్యుత్తులు తెలగుయంద సభాస్థలికి వెల్లిరి. అదట వివిధసంఘములవారు సన్మాన పత్రములను సమర్పించిరి. 15000 మంది సమాజీకే మైరి. తిలక్ గారు ఒక గంటనేత్ర గంభీరోపన్యాస మొసంగిరి. సభవారు రు 5000 లను వారికి సమర్పించిరి. మరునా నుడయమున 8 గంటలకు తిలక్ గారు ఆరోలాకు వెల్లిరి. దారిలో పొల్నాగు పూర్వాలలో రు 400 ను కెల్నారాలో రు 2400 ను యుద్యుధిడెను. మొత్తము ఆకటు తాలూకాలో రు 7800 ను చేరినది.

సి. వి. డి. శాఖవారి చిత్రవర్ణలు:-ఈ దేశమున ను యోజనుడగు విద్యార్థి మొదలు ఇండియా మంత్రి సభలోని సభ్యులవరకును వీరి బాలకగ్రము కానివారులేను. కీర్తి శేఖులకు గోక్షేగాడికి సి. వి. డి. సాంకేతి కీనామము రిగి నర్ చార్లసు న్ననలేదు ఆనుచులు గోక్షేగారి వెంటనంటి తెరుగుయండెడి వారు. ఆంగ్లదేశమున ఆస్పిత్రియ మొల్లే ప్రభువుగార్లు మున్నగువారికి గూడదు సంగతి తెలియక పోలేదు. గోక్షే గారాంగ్ల దేశమున జేగిన సభ దచట ఇండియా సి. వి. డి. వారి,కోరిక ప్రకారము స్కాట్లండు యాద్దవారు గోక్షేగారివెంట దిరుగుయండెదని వారెగురుచు పిచ్చుట నర్. ఎన్. సి. సింహాగారు ఆంగ్లదేశమున కేగుచున్నప్పుడు సి. వి. డి. వారాయన సామానులను మోటుదనముగ పరీక్షింపగ నాయనతో గూడ వెళ్లుచున్న నర్ లారెన్సెజం కి న్ను గా ర ది చాల నక్రమమనివారిని మందలిం చి రి. సర్. జి. గ. డి. కి చెంద్రోబోసుగారు హిందూ విశ్వవిద్యాలయ పూర్వార్థాత్మకమునకు శాశ్వతమునకు వెల్లివచ్చును ఆయన రైలు దిగగానే సి. వి. డి. వారాయన చేరును నివాసమును పూర్తికొనిరి. ఆంధ్ర తన సామానును బసవ పంపి మొనిటిసారి నాధుకు వెల్లివ. ఒక పోలీసు ధటుకు బసవ వెల్లి బోసుగారు వచ్చిరా అని యడిగెను. ఎవరును రాలే వాయన. ఎన్ని ఏడ్లవాడని వారెముగా నతడు పురుకుమునుచూచి 25-26 ఏడ్లవాడని. యన రిగి ఏడ్లవాడని లొక మెరుగునని మహారాజు పత్రిక వ్రాసినది. ఇట్టివారి ప్రమాణములపై వందలకొని యందలిలు స్వాగంత్యమును,ఆరోగ్యమును,ఆహారమును,మనస్థిరాణమునుగూడ గోల్పోవుచున్నారు. బాంబే క్రానికలు పత్రిక వ్రాసి.

# విరోధామహాసంగమము

(రైటరు వీ. జి. సి.)

ఇంగ్లాండు

పార్లమెంటును మరల తెరచుట.

చక్రవర్తిగారి ఉపన్యాసము.

లండను, ఫిబ్రవరి 12:—పార్లమెంటును తెరచినపుడు బార్ని చక్రవర్తిగారిట్లు ఉపన్యసించిరి.

యధాపు తొందరలకలన నేన మరల మిమ్ము త్వరగా నాహ్వానింపవలసి వచ్చినది. నేను నామిత్రులను ఏలయుద్ధము నొనరించు చున్నదియను దొరతనమువారివలన తెలుపబడినది. కాని నాసామ్రాజ్యమునందలి ప్రజలందఱును ప్రశంసించిరి. ప్రస్తుత ఘోరసంగ్రామము స్వాతంత్ర్యమునకు సంతమొందుటకు న, నా తియ్యవ్యక్తములను రలనెలకొల్పటకు నున్నందు ఆంధ్రవైదియ సామ్రాజ్యము స్థాపించుటకు తగిన ఏర్పాటులు గావించబడగలవు. ఇదివరకు తమవలన గావించబడిన అపరాధములకు తగిన పరిహారముల నీయవలసివచ్చినది, అవి మరల కారణము లేకుండగనే చేయబడవలయును తగిన పూర్వీకత్తు నీయవలసివచ్చినది స్వాతంత్ర్యమునకు మన వాక్యములకు జర్మను దొరతనమునా కేమియు ప్రత్యుత్తరము నీయకున్నారు. తామితరలకు స్వేచ్ఛల నొసగుట కాలస్యమును గలిగించుచుండియు తమ కట్టి బాధ్యత లేనట్లుగ వారి నాయకులు పలుకుచున్నారు. ఎట్టి నూత్రముల వలన గౌరవమునకుంధి పాపగలవో అట్టి నూత్రముల వారణగీరించువరకును మన యావచ్చునని వినియోగించి యుద్ధమును నడపించెదము. యుద్ధరంగమునందున్న నానైనులు విశ్వసనీయులగు మా మిత్రుల వైనిటలతో గలసి మునుపటి యట్లునే మహావైర్యకార్యములతో బోరెదననియు, ఇదివరకు కేతువుల పన్నుగడలను పలునిధముల మంటిపాలు గావించిన పూర్వపు స్వాధ్యక్షాగ భక్తితోడనే ఇంటుండు నాప్రజలు తమ సహాయమును కొనసాగించుచు స్వాతంత్ర్యమునకు మన పక్షమునకు విజయము చేకూర్చెదనని నేపథ్యంబుచున్నాను. సామ్రాజ్యమున కంతటికిని సంబంధించిన సమస్యలను గూర్చి తగినవలన నిచ్చు నిమిత్తము మరియొక సామ్రాజ్యయుద్ధసభ నాహ్వానించి అందులకు నావలసడిన ప్రతినిధులకు, నానివాళి సామ్రాజ్య ప్రతినిధులకు రాగొరితిని. మనము గలసి పోరుచున్న ఈ మహాసంగ్రామ మిప్పుడు విమరుస్థితికి వచ్చినది. ఈసమయమున మన యంతటి శక్తిపాత్యుత్థములను వినియోగింపవలయును. మీకు తెలియజేయుటకు సంగతులను దేశభక్తి పరాయణులగు మీరు బాగుగ గ్రహించెదరని నేను నమ్ముచున్నాను. మీశ్రేయస్కు భగవంతుడు తగిన యోగ్యము నొసగు బ్రార్థించుచున్నాను. చివరవరకును గూడ బోధిరవలయునని ప్రేసికెంటు విల్సనుగారు మరల స్పష్టపరచిరి.

పత్రికాభిప్రాయములు

లండను, ఫిబ్రవరి 14:— ఇంగ్లాండు క్యువహాడపరమార్థము, మాంసాహారవిధిజనము, నివాసవస్తువులు వాల్చేల్సు యుద్ధ సంఘమహాసభ మున్నగు విషయములుగూర్చి ప్రశ్నింపబడెను. గాన పార్లమెంటును సమావేశమున ప్రజలు చాలవోకు క్రొద్ద దీసికొనుచున్నారు.

ఇటీవల పోరులు సమరవిధులను గూర్చి విస్తారముగ ఉత్సాహపూర్వకముగ చర్చించియున్నార గాన వాల్చేల్సు సంఘమహాసభను గూర్చి బహిరంగమున చర్చ జరుగవలయునని కేతువులకు సమాచారమును కల్పించినయెడల సమాచారమును తెలియచ్చిన వానిని కఠినముగ దండింపవలసిన దనియు ప్రేముపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

వాల్చేల్సు యుద్ధసంఘసభ సమావేశమైనది. మొదట క్యువహాడపరమార్థమునకు సుండి సంప్రీతికరముగ నుండలేదు. కనుక పార్లమెంటు సభవారు వాల్చేల్సు సభను గూర్చి బహిరంగమున చర్చించుటను నిషేధించిరి. ఉన్నత నైస్కోద్ధాగి మరల శిష్యుడనైయు, రాబరుసుగారి కుమారుడు డింగునని యు వదంతులు కలవని డియిస్కోద్ధాగి పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

వాల్చేల్సు సభాపీఠానములగున్న యొకప్పుడు కొందఱును వేరువై ప్రత్యుత్తరములకు నేను బాండుబాట్టి గారు సంసిద్ధులై యున్నారని డియిలి మెం.

చక్రవర్తిగారి స్వభావము.

వైస్రముల హాన్దము.

లండను, ఫిబ్రవరి 17:— పార్లమెంటు ప్రజాసభయందు చక్రవర్తిగారి ప్రసంగమునకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు, నైనుటల యొగజేయుము వారయుటయందు శ్రీవారి దయయును, యుద్ధరంగమునకు శ్రీవారి నేకపాటు దయచేయుటయును నైస్రముల హాన్దంపజేసినవని ప్రిగిడియరు జనరలు బాధుగారు ప్రతిపాదించి వారి ప్రతిపాదనమును మాగాను సమర్థించిరి.

వీర వరులు.

లండను, ఫిబ్రవరి 14:— బ్రిగిడియరు జనరలు ఎ. డబ్ల్యు నాక్సు డి.విచ్చరు, కల్చులు కె.ఎస్. డబ్ల్యు. ప్లవర్నిట్ల ఎఫ్. జి. మాన్సు లెఫ్టినెంట్ కల్చులు ఆర్. ఎఫ్. కార్లరు, మేజరు సి. జె. థార్నల్ గార్లు సమరమున మనా త్రమకు సేవ సొనరించిరిని వైదిక సంఘమువారు వ్రాయుచున్నారు.

జనరలు రాబర్ట్స్ నుగారు.

లండను, ఫిబ్రవరి 12:— పార్లమెంటు ప్రజాసభయందు చలి వర్షులో రాబర్ట్స్ ను నేనాని బర్తరపు చేయబడెను. తేక ఉద్యోగమునకు రాజీనామా నొసగినానని బ్రిగిలిగారు ప్రశ్నింప లేకును జరుగలేదని బోనరుబాగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

లండను, ఫిబ్రవరి 12:— బ్రిటిషువారిట్లు ప్రకటించుచున్నారు. ఎవెహీ కీకాన్యమున మేము కొంతమంది చాడి నలుపు వైనిటలను తరిమి వైచితిమి. మాంశైస్తవ వైనిటలు లాబానీసునకు పశ్చిమమున విజయవంతముగ చాడి నొనరించి కేతువులకు విశేష వ్యయము గలిగించిరి.

విష వాయువును వయోగించుట.

లండను, ఫిబ్రవరి 11:— “కాలంజీరు” పత్రికయిట్లు వ్రాయుచున్నది. విష వాయువును వయోగించుటకు గూర్చి చర్చించుటకు తాత్కాలికముగ సంధి నేర్పరచువరకును తాము దాని వయోగింపక తీరదని జర్మను ముఖ్యులు కలచుచున్నారు.

రాబోవు పోరాటము.

లండను, ఫిబ్రవరి 11:— జనరలు బావలను బాద్లగారు “వేయిగిలీరండు చాలు”నందిట్లు వ్రాయుచున్నారు. 1918 సంవత్సరమున కేదియో యంతమును జూచుటకల్పదని ప్రతి జర్మనుడు తెలుగును. పశ్చిమరంగమున చివరితరగతి నైనుటలు యుద్ధమొనరించు చున్నారు. అచ్చటివారు మహాతీత్రముగ పోరుచున్నారు. ఇంక తీరముగ విదివరకెన్నడును పోరుండులేదు. అందులకు ఎన్నడు నొందనివిజయమును వారుపడెను గలరని కోరుచున్నది. ఎం. మార్శులు హ్యూటెనుగారి టిలుల చెప్పెనున్నారు. కేతువులు పశ్చిమమున యుద్ధ మొనరించిన వారి మందుగుండు సామగ్రి తీరి గంటల వరకుమాత్రమే సరిపడగలదు; మరియూ వారి పరిధానయుద్ధము బ్రిటిషువారివై నుద్దేశింపబడగలదు.

శత్రువులు; మిత్రమందలివారు. సిరిగతులు.

లండను, ఫిబ్రవరి 11:— పశ్చిమమున జర్మనులేదియో గొప్పయుద్ధము నొనరించెదరని తెలుపబడెను. 1917 సంవత్సరములో తూర్పురంగమునందీ జర్మనులు రిలీకులనుండి నైనుటలను తీసికొనివచ్చిరి. ఇంక నచటినుండి రిలీకుల మందిని మాత్రమే తీసికొనిరావచ్చును. అయినను శత్రు వైనిటలసంఖ్య మిత్రమందలివారి సంఖ్యను మించియుండదు. అమెరికా వైస్రములు చచ్చిన మిత్రమందలివారివైస్రములె అధికముగ నుండగలవు. ఇటాలి సేనల చురల ఆస్త్రియనుల నెదిరించిరి. 1918 సంవత్సరపు ఇటాలి యుద్ధము మరల ప్రకాశవంతముగ నుండగలదు. మిత్రమందలి వైస్రము లిట్లుటికంటె నెన్నడును ఎక్కువగు సమర్థత గలిగియుండలేదు. ఈసమయములంద్ద శత్రువుల కట్టి పరాభవము గలిగినో ఇప్పుడు వట్టిపరాభవమే కలుగగలదు.

ప్రాస్తు.

వాల్చేల్సు యుద్ధసంఘసభ.

సభ విరమింపబడుట.

లండను ఫిబ్రవరి 11:— వాల్చేల్సు యుద్ధసంఘ మహాసభయందు ధైర్యమును పురికొల్పిరిని క్లెమెన్సో-గా యుద్ధము నొందిరి. సభను విరమించుచు సర్. విల్లియము రాబర్ట్సుగారు యుద్ధకాలమును క్లెమెన్సోగారు స్థాపించిరి.

ఇంగ్లాండు, హాలెండు రాష్ట్రములు హాలెండు విజేతమంత్రి ప్రసంగము

లండను ఫిబ్రవరి 14:— కర్తవ్యమునకు సంబంధించిన తండ్రివార్లపై పన్నులను హెచ్చించునందర్భమున ఆంగ్ల యులు మార్చి 15 కు తే. నుండి గాని ఓడల రాకపోకలు ప్రారంభముగావని ఆంగ్లయులు గమనించియున్నారు. ఇంతియగాక ఇంగ్లాండు హాలెండుజేతముల మైత్రిని బలపరుపవారియుద్దేశము. హాలెండువారి న్యాయసిద్ధాంతమందు లోపము లేదగాని ఆన్యాయమునుగూర్చి యుద్ధిప్రాయము కలదు. మున్నుం దీవిషయమును ఆంగ్లయులును దచ్చివారును చర్చించు రని రెండవరాజ్యాంగసభయందు హాలెండు విజేతమంత్రి అతెను.

జర్మనీయుల నోడించుట.

పరానువారి ప్రకటనము.

లండను, ఫిబ్రవరి 14:— ఉభయపక్షములవారి నేగ నేనలు సుంచరించినవనియు, బోకానుట్లు యొద్దకు, వియిలెనునకు తర్రమునను, నోవరులోనును, పరానునీనలు ముట్టడించి విషయమును పొందినవనియు, పెంపెను వాస్తానునోయ మున్నగు ప్రజేతములయందు జర్మనీవా రోడిపోయినవనియు, పరానువారు ప్రకటించిరి.

ఇటలీ

ఇటలీవారి ప్రకటనము.

లండను ఫిబ్రవరి 18:— సుసరాను దక్షిణ పార్శ్వములయందును, ఫ్రెంజిలా లోయకు తూర్పునను మా వైస్రములు కేతువైస్రములయందు పదియవరకును చంపినందు కలన ముఖ్యులు గూర్చి మెద్దియు ప్రారంభము కాలేను.

అమెరికా

బ్రిటిషు రాయబారు లమెరికా కేగుట.

లండను, ఫిబ్రవరి 11:— వాల్చేల్సుసంఘమువారిట్లు తెలియజరుచుచున్నాను. రిడింగు ప్రభువుగారు మేజరు జనరలు డి. ఇ. స్వింటుకు, హిందూజాతాధిక కార్యదర్శి జె. బి. బ్రుక్స్ టు సి. వి. ఇ. సి. ఎస్. వి. వి. సి. ఎస్. గారలతో అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రమును కేరి.

జర్మనీ

ఉక్రేయినుతోడ సంధి.

ఆహారపదార్థము లెంతవరకు లభ్యమగును?

లండను, ఫిబ్రవరి 11:— ఆహారపదార్థములపై జర్మనీయులు అక్రయినుతోడ జేసికొనినసంధివలన వారలకు విశేషముగు ఫలితముండనేరదు. సాంగ్రామికతరరాష్ట్రములన్నిటికంటె రష్యాయందు పంటలువిశేషముగ షీడించిపోయినవి, యూరోపున కంతకును పెనుక సరఫరాల సున్నయిండిన రష్యారాష్ట్ర మిప్పుడు స్వయావధిమునకైనను అసమర్థమైయున్నది. ఆనళ్ళకతలు దీరగ మిగిలి నవి స్వల్పమగు పదార్థములను నల్లసముద్రపు శ్రేవులకు గొనివచ్చుట విశేష శ్రమతో గూడిన కార్యమై యున్నది. రష్యవారి రాకపోక మార్గములు బండ్లు మున్నగునవి గందరగోళముగ నున్నవి. మార్గముల విషయమున రుషేనియావా రాటలకపరిచినను అటంకపరుపవచ్చును. ఇంతియగాక ఉక్రయినులో చాల భాగమును బోల్షివిక్కు పక్షమువారు పాడుచేసియున్నారు. రష్యాయందు ప్రజలు మలమలముచుచున్నారు గాన ఉక్రయినునాలో పండిన ధాన్యములు మున్నగునవి రష్యకు గావలసియున్నవి. జర్మనీయులు కొంత పరిశ్రమ యొనర్చికేని బండ్లు మున్నగు యిబ్బందులు తొలగగలవు. కాని జర్మనీవారు బోల్షివిక్కుపక్షమువారి వైరమునకు ప్రతికార మొనర్చువలసియున్నది. వైగా రుషేనియాను ముట్టడింపు మని చెప్పియుండిరి. రుషేనియాదేశము ప్రస్తుతము సంసిద్ధత వ్యయమున బలహీనులుగ నున్న జర్మను వైనిటలు వారి నోడింపంబాలరు. వైకార్యముల కన్నటికిని బోల్షి విస్తారముగ కావలసియుండుటయే గాక బండ్లు మున్నగునవి గూడ జర్మనీయుల కధికముగ గావలసియుండును.



కీర్తిశేషులకు ప్రియుల లాజరను గారు:— Xత 40 వత్సరములనుండి విశాఖపట్టణము పి. బి. ఎం హైస్కూలు ప్రెసిడెంటుగా నుండిన డి. లాజరనుగారు కీర్తిశేషులైన (వాయుని) చాల చింతించుచున్నారు. వీరు రుపకారచేతమును బడసి నెలదినములైన కాలేదు. వీరు దాక్షుడు లాజరనుగారికి కనిష్ఠ సోదరులు. దాక్షుడు మిల్లరుగారి (ప్రియశిష్యులు. 1876 వ సంవత్సరమున చెన్నపురి క్రైస్తవులు కళాశాలనుంచి బి. ఏ. పట్టుమును బడసిరి. వీరు 19-11-1855-వ తేదీన పూనమల్లో జన్మించిరి. అరబ్బి వీరి తండ్రిగారు మరణోపకులుగా నుండిరి. లాజరనుగారి ఆసామాన్య విజ్ఞానము చిరుత ప్రాచుర్యముననే విడితమైనది. వీరికి ఒక వత్సరము మాత్రమే చెన్నపురిలో శుభాధ్యాయులుగా నుండిరి. ఆపురు నిరంతరము దాక్షుడు హేనుగారు వీరిని విశాఖపట్టణమునకు రప్పించిరి. తద్వారా వీరి రాయన్నతపాలశాల నభివృద్ధి నొందింది. 100 మంది విద్యార్థులకు గల పాఠశాలను 1050 మంది విద్యార్థులను గలదానిగా చేసిరి. వత్సరమునకు రు 100 లు కచ్చునాదాయమును 2000 కు పెంచించిరి. వీరిపాఠశాల ఉద్విరహరాగులలో ప్రామాణికపాఠశాలగా నలరారెడు. వీరుచాల గ్రంథములకు ప్రకటించిరి. అందుముఖ్యమైనది హిందూదేశచరిత్రము. ఆ గ్రంథము 25 సార్లు పునర్ముద్రితమైన దనుటలననే దాని విలువ తెలియగలదు. వీరు హాసరే మేజిస్ట్రేటు జిల్లాబోర్డుసభ్యుడు, మేరేజి ఇన్స్పెక్టరు, క్వీన్స్ కాలేజియరీటీకుడు, స్థానికమహాపరిషత్తుకు, మున్నగు గౌరవ పదవులకు గూడ వహించిరి. వీరి శిష్యులు దక్షిణ హిందూదేశమునందంతటను గలరు. వారిలో మొదలు బి. సి. ఎన్. పరిక్ష నిచ్చిరి. చాల మంది రాష్ట్రీయకాసనసభలో సభ్యులుగా నున్నారు. వీరు దీర్ఘకాలము ఫస్ట్ నెలవునైన ప్రముఖునకుండ చేతనను సలిపిరి. వీరు సృష్టియ నిరంతరము పి. జగన్నాథం (విశాఖపట్టణము) గారి శిష్యుత్వమును వివాహముచేసికొని విజయపుర భార్యయు ఇద్దరు పుత్రులును 5 గురు పుత్రులును గలరు. ఒక పుత్రుడు మూడవ వరుస నగరమున నివసించుచున్న పుత్రుడు పి. ఇంచినీరుగా నున్నాడు. మరొక పుత్రుడు నాంపురాయి మరణోపకుడుగా నున్నాడు. వీరి శిష్యుత్వము దాన్నిలేనివృత్తికి వచ్చి ఉన్నట్లుగా వీరి శిష్యులకు శిష్యులకు శిష్యులుగా నున్నాడు. వీరి శిష్యులకు శిష్యులుగా నున్నాడు. వీరి శిష్యులకు శిష్యులుగా నున్నాడు.

# జాతీయ విద్య

## ప్రవేశపాఠశాలలు

డి. రాజగోపాలాచార్యగారు

జాతీయ విద్యాసంఘమున కొనసాగింపుచేసిన విద్య విధానము ఈ క్రింది దిద్దుబాటు.

పాఠశాలలు-మందిరములు

ఎనుబది నుండి విద్యార్థులకు తగిన యొక మంచి భవనమునకు 1500 రూపాయలు వ్యయమగును. ఏబది నుండి పిల్లలకు తాత్కాలికముగ నొక తాటియాకుల యింటి నేర్పరచుటకు సుమారు 500 రూపాయలు ఖర్చు అగును.

ఈ పాఠశాల చుట్టును విద్యార్థులచే నేర్పబడి బోధనానుకూలమగు విద్యుదావధానము నేర్పరచవలెను. పిల్లలు కూర్చుంటున్న తాటియాకుల చాపలను, వ్రాసే కొనుటకు రెండడుగుల యొత్తులకు రెండు బల్లలను అమర్చవలెను.

స్థానికాచారము లంగీకరించునంతవరకు బాలరస బాలికలను నొక చోటనే గూర్చుండుటలు చేయవలెను. లేకున్నచేరుతెగ నైన కూర్చుండవచ్చును. అచ్చటి అవసరాలను సరముజుట్టి యొక ఉపాధ్యాయుని లన్ని పాఠముల దిద్దువచ్చును. లేక యొక్కొక పాఠము నొక్కొక యుపాధ్యాయుడు బోధింప వచ్చును.

జానియరు దీవిజననందు ప్రతిపాఠవిషయ బోధనాకాలమున (పీరియడ్) 80 నిమిషములు బండ్లవలెను. నీనియరు దీవిజననందు ప్రతిపాఠవిషయ బోధనాకాలమున 45 నిమిషములచే ఒక గంట యుండవలెను.

పాఠశాల పనికిపాఠశాలయే అగు నెడల, ప్రతిపీరియడును ముగిసిన వెనుక 5 నిమిషములు పిల్లలందఱును క్లాసు గదిని వదిలి బయటనుండి క్లాసుగదిలోని వాయువు శుభ్రమగునట్లు చేయవలెను.

జానియరు దీవిజన.

ఈ కుతరగతి-5 నుండి 10 వందల యాడువారు చదువకలసి నది. వేనాసాభ్యాసభవనమునకు, సంతోషము కొఱుకును వ్యాసాచార్యుడైనను, తోటలలోని మొక్కలను జాగ్రత్తచూచుట, బుట్టలబుట్ట, మట్టిబొమ్మలను చేయుట, కొరికములతో కట్టువులుచేయుట మున్నగుపనులను నేర్పుట యవసరము.

- (1) బొట్టులను వ్రాయుట, బ్రహ్మాండీ పనులును,
- (2) గానకృత్యములకు సరియగునట్లు జమ్మనీక్రిక్కిచేయుట
- (3) సంగీతమునందు కృత్యములనుపాడుట, చిన్న చిన్న గీతములను పాడుట,
- (4) రామాయణము మహాభారతాది పురాణగ్రంథములనుండి ఉపాఖ్యానములను కథలు చెప్పట, చిత్రకథలను చెప్పట,
- (5) చేకబావలయందు అక్షరములను వ్రాయుట, అక్షరములతో కట్టువాచకములను గూర్చుట,
- (6) గణితము-పూర్వసహాయమున సంకలనకృత్యములను సాధించుట యను నేర్పరచెను.

మొత్తటి తరగతి:- 10 వందలనుండి 10 వందల యాడువరకు.

వ్యాయామములు, చిన్న చిన్న చేతిపనులు, తోటల మొక్కలను జాగ్రత్తచూచుట, మున్నగువిషయములు వ్రాయుట, పిల్లల, సంగీతము, కథలు చెప్పట మున్నగువిషయములకు తరగతికంటె కొంచెమెక్కువగ నుండవలెను. చేకబావలయందు వ్రాయుట, చదువుట నేర్పరచెను. ఇంగ్లీషు కొద్దిగ వస్తువాచకములకు చాలునంతవరకు (ఉచ్చారణ మాత్రము) చెప్పవలెను. గణితమునందు పూర్వసహాయమున సంకలనకృత్యములను సాధించుటయు, కొద్దిగ యొక్కొక్కలను నేర్పరచెను.

రెండవ తరగతి:- 10 వందలనుండి 18 వందల యాడువరకు.

మొత్తటి తరగతియందునది వ్యాయామములు, చిన్న చిన్న చేతిపనులు వ్రాయుట, పిల్లల, సంగీతము, కథలు చెప్పట, కొంచెమెక్కువగ చెప్పవలెను. చేకబావలయందు చదువుటయు, వ్రాయుటయు కొద్దిగవ్యాకరణమును చెప్పవలెను. ఇంగ్లీషు సంఘము చదువుటయు వ్రాయుటయు కొద్దిగ వ్యాకరణమును నేర్పరచెను. లేక్కలయందు గణితమును, విభాగమును, వైకము, భూమి, కొలతల మానములను బాగుగా నర్థింప చేయవలెను. చేకచిత్రమునందు స్థానిక మండలమునకు సంబంధించిన లిఖిత విషయములను పరిచయమునకు వచ్చును. భూగోళ శాస్త్రమున ప్రాచీన పాఠములను నిదర్శన పూర్వముగ జాపి నేర్పరచెను.

మూడవ తరగతియందు వైవిధ్యపాఠములను జాతి కొంచెమెక్కువగా విద్యార్థులకు 18, 15 వందల వరకు నేర్పవలెను.

నీనియరు దీవిజన.

ప్రథమతరగతి-15 వందలనుండి వారు: వ్యాయామములు చేతిపనులు, వ్రాయుట, పిల్లల, సంగీతము, కథలు మున్నగు వానిని జానియరు క్లాసులలో చదువని నేర్పబడవలెను చాలు నంతవరకు నేర్పరచెను. ఇదిగాక భూమిగోళములను గూర్చియు వివిధములగు భూములను గూర్చియు, వానిగుణములను గూర్చియు, వైకులకు నీళ్లు పెట్టుటను గూర్చియు, చేకపు తోవ్వనీళ్లును గూర్చియు, బుట్టలబుట్టలను గూర్చియు, భూములలో చేయదగు పని పాలులను గూర్చియు, పకు రక్షణమును గూర్చియు, నురుచుటను గూర్చియు వైరుపంటలను ఇతరకృత్యములకు పంపుటనుగూర్చియు, మార్కెటుపద్ధతులనుగూర్చియు నేర్పరచెను. కులభిము లగు జను కట్టు లేక్కలను వ్రాయుట నేర్పరచెను. శుద్ధగమ, వెనురు తో అల్లుట, ఆయుర్వేద ప్రథమపాఠములు చెప్పవలెను. స్థానిక విషయములకు సంబంధించినంతవరకు రాజకీయాధికారిక విషయములను గూడ నేర్పరచెను.

ఉత్తమతరగతి-ప్రథమతరగతి ముగిసిన వెనుక పరీక్ష యందు గడలేనట్లుట ఉత్తమతరగతియందు బాలురు చదువవలెను. ప్రథమతరగతియందు చెప్పబడిన విషయములనే అధికముగా నేర్పరచెను. కృతసాయము, చేకాధికారిక విషయములు, స్వయంకృషి, ఆయుర్వేదము, (పశువైద్యముతో సహా) రాష్ట్రీయ జాతీయపరిపాలనలను గూర్చి అధికపాఠములను బోధింపవలయును.

వై 6 తరగతులలో చెప్పబడిన విధమున కథాపాఠముల మూలమున సామాన్య లోకజ్ఞానమును వృద్ధిచేయవలెను. కథా పాఠముల కెక్కించు విషయమున మృత్యుకే లాంతరు ప్రదర్శనముల సహాయమున, బొమ్మల పుస్తకములు బొమ్మల కార్డులు మున్నగువాని వలనను, పాఠములను కెక్కింప వలెను. భజనము, చిన్న చిన్న నాటకములను ప్రహసనముల నాడుటయుగూడ నేర్పరచెను. సామాన్య లోకజ్ఞానమునందు మరలిదర్శ, పక్షిమరలిదర్శ, ఆరోగ్యశాస్త్రము, శుభ్రతాపాఠములు, సి. క్లు, సాంఘిక నేత, కృతసాయము, పరిశ్రమవిద్య, చరిత్రాశాస్త్రము, భూగోళశాస్త్రము, శిల్పము, మహాపురుషచరిత్ర, జిహాశాస్త్రము, కళలు, శిల్పవిషయము, కృత్తశాస్త్రము మున్నగువిషయములను చేరుమున్నవి. ఈ కర్మలకు సంబంధించి అన్నిటియందును మృత్యుకేలంతరు బొమ్మలను, పటములను ఇవ్వవచ్చును.

జి. ఎస్. ఆరంజేలుగారు మాట్టు వ్రాయుచున్నాను.

జాతీయవిద్యవిద్యాలయమునకు ఛాన్సలరు గారు 25 రెవెన్యూ వాదకామయగారు జాతీయవిద్యావాసగోస్థమమునకు సహాయము గావించుటకై యొక పద్యార్థమును వ్రాసి రచియింపరచే ప్రకటించియుంటిని. ఈ పద్యమును చక్కనికార్డు వై ఆంధ్రముగ నచ్చొల్పింపవలెను. దీనివలె య 1-1-0 వల యువారు జాతీయవిద్యార్థినిసంఘపు నిజస్థానియ పాస్తువా క్కు నెంబరు 804 అడయాడు, మదరాసు అని రక్షణమే వ్రాయవలెను.

జాతీయవిద్యవిద్యాలయమునకు 25 గుప్తపూర్వము: అయ్యగారు ప్రాధాన్యముగ నుండవలెను.

ఆరంజేలుగారి ఆర్థిక సహాయ విధానము:- వరకులు జాతీయవాసమున వారు గడించు ధనము లో రూపాయి 1 కి కనీసము ఒకపైస చొప్పున కొనసాగించుట. ఇంకను ఎక్కువధనమును వారలొనగిన యెడల సంతోషపాడుకము! కాని యింకను ఎక్కువ మొత్తము సమకూడవలె ననియెడల, ఒకపట్టణము నందలి పెద్దవరకులు ముందుగ చంచాలనుచేసి పిమ్మటతామే యితర వరకులవరకు బోయిన చాలప్రాప్తపాఠశాలముగ నుండును. ప్రతియూరివారును జాతీయవిద్యావాసర సంఘసంస్థాపనమునకై ప్రయత్నముల సలుపవలెను. ఏయూరిలో నైనను అందలి పెద్దయనువులే యీపనికి పూనుకొనుట మంచిది. వారందుల కీయకొననియెడల నితరు లిందులకై ప్రయత్నింపవచ్చును. కాని సాధ్యమైనంతవరకు ఆయాస్థలములయందలి నాయకులే యీపనికి పూనుకొనుట మంచిది. విద్యార్థులు ప్రత్యేకముగా పోక, యొకనాయకునిగద్ద స్వచ్ఛందసేవకులగు పనిచేయవలయును.

చందా లన్నిటిని కేంద్రనిధికి పంపవలెననియు, విభాగములను, స్థానిక విద్యావ్యాపకమునకు ప్రత్యేకింపవచ్చుననియు

జాతీయ విద్యావాసర సంఘమువారు గ్రహింపవలెను. ఈ వాసరమున, జాతీయవిద్యకుల ననుసరించి విద్య గలపుటకు ఆయా ప్రదేశములలో నొక జాతీయవిద్యాలయమును స్థాపించుటకును, అందున్న తరగతులను జాతీయ విద్య విద్యాలయమున కేర్పరుటకును ప్రయత్నములను సలుపవలయును. ఉన్నత పాఠశాలకు దగినధనము లేకున్న, నొక లోపరుగుకందరిపాఠశాల నిర్మించి, దానిని క్రమక్రమముగ వృద్ధిపరచుకొనింపవలెను. ప్రతిస్థలమునను ఏర్పాటుల గావించుటకు తక్షణమే సభల జరిపి కార్యవీక్షకై ప్రజల్లెరును పూనుకొనెదరు గాక!

పొగాకు విక్రయము-మొసూరు దొరతనము వారి కట్టుదిట్టములు.

యవకులు పొగాకును వాడకుండు చేయవలయునని కలకత్తానగరమున శాసనముజరుప నాలొచనలు జరుగుచున్నవి. కనుక నీసందర్భమున మొసూరు దొరతనమువారు రాసెప్పిన యేర్పాటులను గమనించుట యుక్తము. మొసూరుదేశముననే వర్తకుడుగాని 16 సం॥ములు అంతకుబడిన వయసుగల వ్యక్తులకు, తండ్రి గార్తీయను యజమాని మున్నగువారు యుక్తంపు లేకయే పొగాకు సంబంధమును నేవస్తువునైన విక్రయింపనూడదు. వర్తకుడు వైరుబంధమునకు విరుద్ధముగ, వదలుకొనిన ప్రథమ సమయమున అతనికి 20 రూ॥లు అపరాధము విధింపబడును. రెండవసారి వర్తకునకు 50 రూ॥లు. మూడవ పర్యాయమునండియు నేరమునకు 10 రూ॥లులు అపరాధము. పొగాకు నేరూపకమునైన 16 సం॥ముల వ్యక్తి వాడుచుండుటను పోలీసు జవాను చూచెనేని, వెంటనే ఆ వస్తువులతో గూడ యువకుని పోలీసుస్టేషనుకు దీసికొని కెళ్లవలయును. అవట యుద్ధాగ్ని యొనకుని గూర్చి సమాచారమును గడుగని అతని పెద్దలకుగాని ఉపాధ్యాయులకుగాని నోటీసుల సంపుట. ఒకసారి నేరముచేసిన బాండు మరల నేరముచేసిన అతనిని బంధించి, గార్తీయను అనుమతిలేక విడుదలచేయనూడదు. తాను యవకుని హాజరు చేయుదునని సంగతుడు పూచీ పదకల యును. యవకుని హాజరైంది విడుదల చేయుటగాని, రూపాయికి హాజరుకంద అపరాధమును విధించుటగాని, కొరడాతో అణచెట్టుల గొట్టించుట గాని.-మొజ్జీయిగారు జరిమానా విధింపవచ్చును.

1911 వ సంవత్సరమున వైరాసన మొనరింపబడినది. అసమయమున జి. ఆరంజేలుగారు సి. వి. ఇ. మొసూరు సంస్థానపు దివానుపదవియందు నున్నారు. 1913-14 సం॥మున గాని వైరాసనముక్రింద చేసిన కేసులు నమోదు కాలేదు. 1914-15 సం॥మున లెక్కగూరు పురమున మాత్రము కాసనములు జరిగినదిగాని కెక్కినచోట్ల అమలులోనికి వచ్చినట్లు గానరాదని పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు జనరలు వాగ్దానముచేసారు. 1915-16 సం॥మున 97 కేసులు చాటులెనవి. వీని నందు ముద్దయిలందరు శాఫులు లిక్కిరింపబడినవి. వీరిలో 87 రకు హాజరుక లొంగబడినవి. కెక్కిన వారికి అపరాధములు విధింపబడినవి. 1916-17 సం॥ క 18 ర యవకులపై కేసు చేయబడి, వారిలో కొకనికి మాత్రము అపరాధము విధింపబడినది. కెక్కిన వారందరు హాజరైంపబడిరి.

ఉక్రెయిను వారిసంధి.

లండను ఫిబ్రవరి 14:-అస్ట్రీయా జర్మని రాష్ట్రములకును ఉక్రెయిను ప్రతినిధులకును జరిగిన సంధి అంగీకరణ బాహు దింపనినైటరు వార్తాస్థానమునకు తెలియవచ్చినది.

పార్లమెంటు ప్రారంభోత్సవము

లండను ఫిబ్రవరి 18:-పార్లమెంటును తెరచునపుడు ప్రతి మారును విశేషాదంబరముతో జరుగు ఉత్సవ మీ సంతకము చాలవరకు తగ్గింపబడినది. ప్రభువులు తమ పట్టు దుస్తుల విడ వార వాళ్ళుపింపబడిరి. వైనికోడ్వోగులు కాలే నత్రుధారులైరి. యవగౌజుగారు సహాసనమునకు కుడివైపున గూర్చుండిరి. రాజుగారు రాక పూర్వము లింకను వైరు ప్రభువు గారును, గ్రేటు ఛాంబర్లకుగానును వలస చేకియ వైనికుల గాయములు తగిలినవారి వాదించిరి. రాజుగారి తరపున లింకను వైరు ప్రభువుగారు వైనికుల రాజభక్తిని ప్రకరించుచు వారి కృతజ్ఞతను తెలిపిరి. పార్లమెంటును తెరచిన పిమ్మట నియోజకు లందఱును రాజగౌరవుల కభివందనముల నర్పించిరి.



# THE GREAT WAR

[Reuter's Agency]

## Great Britain

### Re-Opening of Parliament.

#### The King's Speech.

LONDON, February 14.

The following is the King's speech at the re-opening of Parliament.

As necessities of war render it imperative for me after a brief interval to summon you again to your deliberations. The aims for which I and my Allies are contending were recently set forth by Government in a statement which received the emphatic approval of my peoples throughout the Empire and provided a fair basis for the settlement of the present struggle and the re-establishment of national rights and international peace and justice. The German Government however ignored just demands that it should make restitution for wrongs committed and furnish guarantees against any unprovoked repetition. Its spokesmen refuse any obligation for themselves while delaying or righting liberties to others. Until recognition is offered of the only principles on which an honourable peace can be concluded it is our duty to prosecute the war with all the vigour we possess. I have full confidence that my forces in the field in close co-operation with those of my faithful allies will continue to display the same courage and my people at home the same selfless devotion that have already frustrated so many of the enemy's designs and will ensure the ultimate triumph of our righteous cause. President Wilson has taught the world back to realities making it clear that Allies must fight to the bitter end. I have summoned representatives of my Dominions and of my Indian Empire to a further session of the Imperial War Cabinet order again to receive their advice on questions of moment affecting the common interests of the Empire. The struggle in which we are engaged has reached a critical stage which demands more than ever our united energies and resources, and I confidently commend to your patriotism the measures which will be submitted to you and by that Almighty God may bestow His blessing on our labours.

### Opening of Parliament Shorn of Ceremony.

#### Welcome to Overseas Soldiers.

LONDON, February 14.

The Opening of Parliament to-day was shorn of much of its usual splendour. Peers by command discarded their robes of Ermine and Scarlet, while members holding Army Commissions were dressed in Khaki. The Prince of Wales sat on the right of the Throne. Prior to the arrival of the Royal procession the Marquis of Lincolnshire and the Great Chamberlain welcomed on behalf of the King 400 wounded overseas soldiers of whom a large number were accommodated in the Royal Gallery. The Marquis of Lincolnshire on behalf of His Majesty expressed warm grateful appreciation of the gallantry and devotion they and their comrades in the army had displayed in the field and said that "after the conclusion of victorious peace the King and Queen wish you all a safe happy return to these Great Dominions of which Their Majesties are so proud and which you love so well."

#### Escorts Thronged.

The King and Queen who were escorted through the streets by British and Indian officers of the Indian Army and mounted officers of Australian, New Zealand, South African, Newfoundland and West Indian forces. After the opening of Parliament the members of an imperial escort on the invitation of their Majesties visited Buckingham Palace where they were severally presented to the King and Queen who shook hands with each of them and chatted with them thanking them for their services.

#### Address to the Royal Speech Moved.

LONDON, February 14.

In the House of Commons moving the address in reply to the speech from the throne Brigadier General Lowther expressed the Army's deep appreciation of the King's frequent visits to the front and his concern for everything relating to the welfare of the troops (cheers) Lieut Shaw seconded the motion.

#### Great Questions Pending for Discussion.

LONDON, February 14.

Great interest is taken in the resumption of Parliament in view of the important questions to be raised like Irish Home Rule, Meat Rationing, coming out of Engineers, and State liquor purchase, but especially the decisions of the Versailles Council.

The "TIMES" urges that Government should grant a public debate on the Versailles Council in view of the recent inspired public discussions of the strategic plans, and that it should deal unhesitatingly with leakage of military information.

The DAILY NEWS says:—A vague and disquieting situation has been created by the Versailles Conference, and that Parliament will incur serious responsibility if it does not insist on light. The Paper adds that here are rumours that the position of a higher Commander will be revived and that Sir William Robertson's position will be involved.

The "Daily Mail" says:—Mr. Lloyd George to-day is expected to meet very promptly any criticisms regarding the Versailles decisions.

### Versailles Council Closed.

#### Tribute to Sir William Robertson.

LAHORE, February 14.

LONDON, February 13th.—The Paris correspondent of the "Morning Post" says that M. Clemenceau dismissed the Versailles Council in a heartening speech in the course of which he described General Sir William Robertson as one of the greatest military brains in the war.—("O. and M. Gazette" special cable.)

### The Question of General Robertson.

LONDON, February 14.

In the course of the debate on the Address in the House of Commons, Mr. Fringle asked if General Robertson had been dismissed or resigned. Mr. Bonar Law replied no to both questions.

### Conditions of Indian Emigration.

#### Mr. Polak's Speech.

LONDON, February 14.

In the course of his lecture on Indian Emigration, before the East India Association, Mr. Polak said that India could not afford to export labour for which her own industries were starving. If voluntary emigration was in any way desirable and feasible, Indians claimed not merely an Indian Labour settlement, the bulk of the products and profits of which would be enjoyed by the white planters, but an Indian Colony in the full sense of the word.

### Indian Labour Corps and Missionaries.

#### At the Front.

LONDON, February 14.

Hoping to encourage recruiting of Labour Corps, Government asked some of the Church Missionary Society's missionaries to raise double companies from their Christians and to accompany them as Officers and Chaplains. Accordingly, three of the Society's missionaries are now in France in charge of Indians working behind the lines, and four in charge of Chinese, while eight are serving with the Labour Corps from Africa.

LONDON, February 14.

2779000 pounds of Indian tea and 747,000 of Ceylon are now being ballotted for.

LONDON, February 14.

The "Gazette" announces that the Army Council has mentioned for very valuable services in the war Brigadier Generals A. N. Knox and D. La G. Fitcher, Colonels K. S. Dunsterville and F. G. Marsh, and Lieut.-Col R. M. Carter, and Major C. J. Thornhill.

## Russia

### Russo-German Peace.

#### Press Comments.

LONDON, February 14.

Commenting on the Russian peace the "Daily Telegraph" says Germany's position is strange. She remains in occupation of Russian territory without international sanction unable effectively to reply to the question put by Russians "what are you going to do," while F. M. Sir Douglas Haig has confirmed the opinion that the freeing of the enemy's hands in the east does not threaten the western allies with defeat by mere weight of numbers.

The "Times" says the importance of the failure of the Bolshevik diplomacy is political not military. They have given a whole lesson to the idealists hankering after peace by negotiation.

The "Daily Mail" says the Germans apparently imagine that the other allies may be driven to accept such deplorable conditions, but there could not be a more fantastic delusion.

The "Daily Express" says the Bolsheviks have opened wide the door into a broken Empire, rioting in anarchy and Germany can only enter in fear and trembling.

The "Daily Chronicle" says if the war does not end in the Hohenzollern acquisition of the great tyrant empire of the east it will not be the Petrograd Revolutionaries but the organised democracies of Great Britain, France, Italy and the United States that will avert such a disaster.

### The Ukraine Peace.

#### A Bread Peace.

#### Food Value of Ukraine Doubtful.

ALLAHABAD, February 14.

LONDON, February 13th.—There is considerable doubt as to the food value of the bread peace the Central Powers have made with Ukraine. It is believed that the production of foods has fallen off more seriously in Russia than in other belligerent countries and the former granary of Europe possesses little more than she requires for her own use. The bringing of what surplus exists to the Black Sea ports or the Austrian frontier presents difficulties. Russian transport is in a chaotic state. Rumania can interfere with some of the convenient routes and no one here knows how much of Ukraine is overrun by the Bolsheviks who apart from any objection to seeing Ukraine in profitable relations with Germany need grain for the starving people in Greater Russia. A little Prussian organisation would soon alleviate the transport difficulty in a peaceful country but this task, combined with operations against the Bolsheviks and a threatened offensive against the Rumanians, who, although in a serious position now, cannot be overcome by third rate troops, would involve a severe charge on the German rieling stock and coal.—("Pioneer" special cable.)

### Russia and Central Powers.

#### Unfit War Prisoners' Repatriation.

LONDON, February 14.

AMSTERDAM.—According to a telegram from Berlin, Russian and German Delegates in Petrograd have signed an agreement whereby unfit prisoners of war shall be repatriated very soon. Similar agreements have been signed on behalf of Austria-Hungary, Bulgaria and Turkey.

# TELEGRAMS.

## Ukraine Peace not Recognised by Britain.

LONDON, February 14.

Reuter is informed that the British Government do not consider themselves bound to recognise the peace concluded between Austrians and Germans, and those who signed it on behalf of Ukraine.

## Central Powers

### Serious coal Crisis.

ALLAHABAD, February 14.

LONDON, February 14.—A recently captured order signed by General Von Ludendorff shows that the coal crisis is so serious that soldiers' leave has been reduced in order to decrease coal consumption by the railways. ("Pioneer's" cable.)

### Use of Poison Gas.

LAHORE, February 14.

LONDON, February 13th.—The "Lokaitzeiger" says that German experts consider that it would be impossible to abandon the use of poison gas unless an armistice were arranged to discuss the question.—("O. & M. Gazette").

## The Coming Struggle.

### German and French Views.

LAHORE, February 14.

LONDON, February 13th.—General Von Liebert writing in the "Taegsche Rundschau" says that every German soldier is now certain that an end must be made in 1918. The western battle line is occupied by the latest classes. It is their greatest undertaking and also promises to be their greatest success.

M. Marcel Hutin predicts that if the enemy attacks in the west his artillery preparation will not last longer than 56 hours as was the case when he attacked in front of Cambrai, and his main attack will be delivered against the British.—("O. & M. Gazette").

## Enemy and Allies Prospects.

ALLAHABAD, February 14.

LONDON, February 13th.—As regards the anticipated enemy effort in the west it is calculated that Germany drew half a million men from the east during 1917 and has only another half a million to come. This will not outweigh the Allied numbers and with the arrival of the American troops the balance may be on the Allied side. Italy has once more taken the measure of the Austrians and the Italian campaign in 1918 has once again a bright prospect. The allied armies were never more fit than now and never so well equipped and supplied. What the enemy received at Ypres and Verdun he will get again if he comes on.—("Pioneer's" special cable.)

## Germany Must Have An Indemnity.

### Statement in the Bavarian Chamber.

LONDON, February 14.

AMSTERDAM.—The "Vorwaerts" reports a debate in the Bavarian Upper Chamber showing that Germany has not given up hope of indemnity. The Finance Minister admitted that expenditure was growing appallingly and soon would be at the rate of fourteen milliards of marks annually. This would mean more war and general taxation. The Minister concluded by saying it was self-evident that Germany must have indemnity from the enemy. He admitted however that this depended on military and political developments.

## General

### Sweden & Finland.

LONDON, February 14.

STOCKHOLM.—Mr. Branting, addressing a great meeting of workmen, advocated Swedish mediation between the parties at present waging civil war in Finland. The meeting passed a resolution in favour of Swedish mediation and calling on Swedish Socialists not to oppose it.

## Relations between Britain and Holland.

### Dutch Foreign Minister's Words.

LONDON, February 14.

The Hague:—In the Second Chamber the Foreign Minister stated that Britain in raising the embargo on commercial telegrams took into consideration that traffic was not being resumed before March 15th and desire to maintain and, if possible, to strengthen their cordial relations. He explained that Britain did not object to Holland's legal principle but to its application with which the impending Anglo Dutch discussions would deal.

## Western Front

LONDON, February 14.

The French communique speaks of reconnoitring raids on both sides and mentions successful French raids on the outskirts of Bouconville north of Ailette also in Woivre and the failure of German attempts between Bezonsvaux and Bois Des Fosses, also in Champagne, Woivre and Voivre.

## Successful British Raid.

LONDON, February 14.

A British communique says we drove off raiders north-east of Epshy.

The Manchesterers made a successful raid west-ward of La Bassée and inflicted many casualties at slight cost.

వి. పు. పు.



గోదావరిజిల్లా సంఘము.

(౧)

గోదావరిజిల్లా సంఘకార్యదర్శులగు వాజిపేయాజుల భావన్నారాయణ, దుగ్గిరాల నూర్యప్రకాశరావుగార్లు మాకు వ్రాయుచున్నారు:—

గోదావరి జిల్లాసంఘమువారి సానుసరణ ప్రకారము వేంకటచలపతి టవున్ హాలులో జనవరి 27 తేదీన శ్రీ పోలవరము జమీందారుగారి యాధిపత్యమున జరిగెను. రామచంద్రపురము, అనులాపురము, రాజోలు, కాకినాడ తాలూకాల నుండి మొదలుపెట్టిన సభకువచ్చిరి. కార్యదర్శులు 1917 సంవత్సరపు రిపోర్టును చదివిన వెనుక దాని నామోదించిరి. జిల్లా ప్రజలకు సంబంధించిన కొన్ని విషయములను గురించి తీర్మానములు గావించబడిన పిమ్మట 1918 సంవత్సరమునకు కార్యనిర్వాహకసభ్యుల నెన్నుకొనిరి. ఆనరలియ శ్రీపాలచరము జమీందారుగారు ప్రెసిడెంటుగను, ఎల్లాజ్యోగ్యుల కామేశ్వరరావుగారు వైసుప్రెసిడెంటుగను వాజిపేయాజుల భావన్నారాయణగారు సెక్రటరీగను దుగ్గిరాల నూర్యప్రకాశరావుగారు జాయింటు సెక్రటరీగను నియమింపబడిరి. క్రింది వారు మేనేజింగు కమిటీ మొదలగు నెన్నుబడిరి. ఆనరలియ దివాన్ బహద్దరు కొమ్మిరెడ్డి నూర్యనారాయణమూర్తి నాయకుగారు, చేపలి రామసోమయాజులుగారు, దామోదర కృష్ణమూర్తిగారు, నూరంపల్లి విజయరామయ్యగారు, చక్కాలమ్మనారాయణగారు, దర్బావేంకయ్యగారు, అద్దెపల్లి హరిశ్చంద్రుడుగారు, జమ్మలమడక సుబ్రహ్మణ్యంగారు, న్యాపతి సుబ్బారావు పంతులుగారు ముంకవిల్లి సుబ్బారావుగారు దువ్వూరి వేంకటేశ్వరులుగారు, నేడునూరి వేంకటకృష్ణారావుగారు. కార్యదర్శులు చదివిన రిపోర్టునందలి కొన్ని భాగముల నీ క్రింద పొందుపరచుచున్నాము.

1917 సంవత్సరము 1 జనవరితేదీన జిల్లాసంఘమునందు 444 మంది మొదలుపెట్టెడిరి. సంవత్సరాంతమున వీరిసంఖ్య 487. గౌరవనీయులగు పోలవరం జమీందారు శ్రీ కొచ్చర్లకోట రామచంద్ర వేంకటకృష్ణారావుపంతులు బహద్దరు బి. యె. గారు ప్రెసిడెంటుగను, ఎల్లాజ్యోగ్యుల కామేశ్వరరావు పంతులు బి. యె. గారు వైసుప్రెసిడెంటుగను, వాజిపేయాజుల భావన్నారాయణ, బి. యె. బి. యల్ గారు కార్యదర్శిగను, దుగ్గిరాల వేంకటనూర్యప్రకాశరావు బి. యె. గారు సంయుక్త కార్యదర్శి కొకాధికారిగను సంవత్సరమంతయు నుండిరి. వైసుగురు వ్యావహారికోద్యోగీయులును, మూడు తాలూకాసంఘముల ప్రెసిడెంటులును చేరి మేనేజింగుకమిటీలో 19 మొదలగు కలరు.

సంవత్సరాంతమున నిలువయున్న రు 521-6-4 కాక సంవత్సరమున రాబడి రు 8044-15-8. వ్యయము రు 2946-8-5 లు పోగా సంవత్సరాంతమున నిలువ రు 620-2-7. దీనిలో రు 608-10-10 లు ఇండియన్ బ్యాంకులో నేవీంగు బ్యాంకు లెక్కన రు 11-7-9 లు సహాయ కార్యదర్శి వద్ద లెక్కముగ నిలువయుండెను.

రు 488 లు మొదలగు వసూలుయినచందా; రు 800 లు రాత్రిపాతకాలల చందాలు, గ్రాంటు. 1916 సంవత్సరమున కాకినాడయందు జరిగిన చతుర్థాంధ్రమహాజనసభా సన్మాన సంఘమువారిచ్చిన విరాళము రు 1800; గోదావరి వ్యవసాయసంఘమువారు మనపరమున నిచ్చినవి రు 75 లు; వ్యయము పద్దులలో సిట్టిందిజితములు భక్తియులు రు 326 లు; రాత్రి పాతకాలలకు రు 318 లు; బెనుహాలులో జిల్లాసంఘము వారి వశమున నున్న భాగము మరచుకుంటేయింతులకు లిటు రెండు అప్పారెవనువారి పరముగా నిచ్చినవి రు 800; ఒక సంవత్సరమువరకు గోదావరిజిల్లా కో-ఆపరేటివు బ్యాంకులో ఫీక్స్డు డిపోజిట్టుగా నుంచినవి రు 800; నూటికి 12 వడ్డీచొప్పు ప్రావిడెన్సీనుపయోని బడులు ఇచ్చినవి రు 75 లు; ఆచ్చు ఖర్చులు రు 383-2-8 లు; భూమి తనఖావీడ రామచంద్రపురమున బదులిచ్చిన రు 1000 ల మీద రావలసిన వడ్డీ రు 90 లు సంవత్సరాంతములోగా వసూలుకాలేను.

అనులాపురమునందు జరిగిన 11-వ మండల సభయందంగీకృతమైన తీర్మానములను స్వయముగ కలెక్టరునకు సమర్పించి అందలి వివిధ విషయములను గురించి వారడిగిన సముజాయిషీ నిచ్చుట కొక తీర్మానమును గావించి, సంఘములోని 10 మంది సభ్యులను నియమించిరి. వారిని కలిసికొనుటకు పూర్వము తాము జిల్లాలోని సంగతులను గురించి పరిచయము కలిగించుకొన గోరితిమని వారు జవాబిచ్చియుండిరి. అంతలో వారికి బదిలీఅయి వెళ్లిపోయిరి. ఇందువలన నా

తీర్మాన మమలు జరిగియుండలేదు. కాంగ్రెసుసంస్కరణముల పట్లను జిల్లా ప్రజల సమ్యక్తమును తెలుపుటకు రామచంద్రపురమునందు అవసరసభ గూడినది. తత్సభోద్దేశములను భంగపరచుటకు జరిగిన ప్రయత్నము లన్నియు విఫలమై నైవది.

రేచుపేటలో ప్రంచములకొరకున, రామకృష్ణ రావు పేటలో శూద్రులకును సంవత్సరముపొడుగునను రాత్రిపాతకాలలను జరిపితిమి. రేచుపేట రాత్రిపాతకాల నిమిత్తము 108 చదరపుగజముల స్థలమును రూ 77 లకు కొంటిమి. ఇండియన్ బ్యాంకునందు నిలువయుండిన రూ 379-1-2 లును రాత్రిపాతకాలల బాపలైయున్నవి. పంచమపాతకాలయందు 41 మంది యుక్తాద్రపాతకాలయందు 38 మందియు విద్యార్థులు సంవత్సరాంతమునందుండిరి. ధరలు పెరుగుటవలన కూలివాండ్లు పొట్టజరుగక తమ బిడ్డలను చాలమందిని బడికి పంపుట మానుకొనిరి.

సంచార కార్యదర్శిని ధనాభావమువలన నియమింపలేక పోవుట వలన సక్రమముగ సంఘాద్దేశములను వ్యాపింప జేయుటకు వీలుపడలేదు. సంచార కార్యదర్శి యందు టెక్నావసరము. వాడపాలెము, పలివెల, దొడ్డిగుంట గ్రామసంఘములు జిల్లా సంఘమునందు చేరినవి.

జిల్లా వ్యవసాయ సంఘమువారు రూ 76 లు విరాళమిచ్చిరి. పరపతి విధానముమీద ఎరువుల డిపోలను నెల కొలువటవలన కలుగు లాభములను జిల్లాలో అనుకూలమైన స్థలమందు ఎముకల యెరువును తయారుచేయు యంత్రమును స్థాపించుటవలన కలుగు లాభములను రయితులకు బోధించుటకు కార్యదర్శులు వ్యవసాయకాఫవారికి తోడ్పడిరి. నవంబరు నెలలో వ్యవసాయపరపతి సంఘము నొకటి అవసరియందు స్థాపించిరి. సంఘమువారు సంవత్సరమునందు చేపట్టిన విషయములు క్రింద ముద్రితములు:

- (1) రాజమహేంద్రవరమున బి. ఏ. పరీక్ష జరుపుట
- (2) తాటిపాక, పికాపురము గ్రామములందలి ప్రసిద్ధజైనవిగ్రహముల సంరక్షణము
- (3) ఆప్తుల గోదావరి తాలూకాల తహశీలుదార్లకు ప్రయాణపుపడవల నిచ్చుట
- (4) తూర్పుమధ్యజిల్లాలలోని మురుగుకాలువల మరమ్మత్తు
- (5) రామచంద్రపుర గ్రామమున మునగబుకొర్టును స్థాపించుట
- (6) హిందూదేశమునండి వలసకూలీలు పంపు విధానము నంతరింపజేయుట
- (7) కోటిపల్లి, బోడసకుర్రు రేవులవద్ద ప్రయాణ సౌకర్యములను వృద్ధిచేయుట
- (8) కాకినాడ తాలూకాలో కొన్ని సముద్రతీరప్రాంత గ్రామములందు పల్లెవారికొరకు పాతకాలలను స్థాపించుట
- (9) తూర్పుజిల్లాలోని కొన్ని కాలవలపయిన క్రొత్తబల్లకిట్ట సెల్లెయి.
- (10) తూర్పుజిల్లాలోని కాలవలమీదపం తెనలను మరమ్మత్తుచేయుట, వెడల్పుచేయుట
- (11) తాలూకా బోర్డుమొదలగు ఎల్లెన్ను నిబంధనలపై విమర్శనంపుట
- (12) యుద్ధము సాగుచున్న కాలమున జిల్లాలో రైల్వే సెన్సు వసూలు నిలుపుదలను గురించి
- (13) నీటి దరఖాస్తులను గురించి రూపు సవరణజేయుట
- (14) ఒకపులదిక్కిన వైదుల సంచారక్రమము గెజటులో తెలుగున ప్రచురించుట
- (15) పాటి పెరళ్ళకు సిక్కుకట్టు నిబంధనలు
- (16) చింతపల్లిలాళ్ళపై కాకినాడ కాలవలోని నీరు కల్పవము కాకుండుటకు చేయవలసిన ప్రయత్నములు
- (17) పెద్దాడ గ్రామ పాతకాల కావరణమును వృద్ధిచేయుటకు మూడు మూచించుట
- (18) ముక్కామల వంతెనను తిరిగి కట్టించుట
- (19) 1918 సంవత్సరమునకు తాలూకాబోర్డు పోటర్ల లిస్టులను సరిగా తయారుచేయించుటను గురించి
- (20) ఆనపర్తి నుండి దుప్పలపూడి మీదుగా చాగలి నామనకు క్రొత్తబోర్డు చేయుట
- (21) కాకినాడలో దసరాపండుగ దినములలో కల్లు దుకాణములను సాయంత్రము 6 గంటలకు మూయుట
- (22) సామర్ల కొట వ్యవసాయ పాలమునందు లోకల్ ఫండుస్కూలు ముష్టగవ్యవసాయ విధానములను నేర్పించుట
- (23) సామర్ల కొట వ్యవసాయపాలమున వరి తేతడికట్టుటవలన కలిగిన లాభనష్టములను డెలుపు వివరప్రకటనము
- (24) సామర్ల కొట వ్యవసాయపు పాలమునండి B 6450, B 8412 రకముల చెరుకు విత్తనములను రయితులకు పంచిపెట్టుటను మానుట యుక్తముకాదన విషయము
- (25) పెద్దాపురముతాలూకా బోర్డునకు అనుద్యోగి యునే మరల ప్రెసిడెంటుగా నియమించుటను గురించి
- (26) మునిసిపల్ కవున్ సెలర్లను బెంచిమేజిస్ట్రేట్లుగాను, బెంచిమేజిస్ట్రేట్లను మునిసిపల్ కవున్ సెలర్లుగా నియమించుట ఆక్షేపణీయమని
- (27) రాజమండ్రి, తుని రైలు స్టేషనులలో ఇండియన్ భోజనవసతిగృహముల నిర్మాణము గురించి
- (28) అనులాపురము తాలూకా ఆఫీసువెనుక ప్రాంతభూము

పూడ్చించుటను గురించి (29) జిల్లాలో మొదటిపంట రెండవ పంట కాలనిర్ణయము (30) నలు రిజిస్ట్రార్లు యూనియన్ మొదలగునా యూనియన్ మేజిస్ట్రేట్లుగాను ఏకకాలమునందుడుట తగదని ప్రతి తాలూకాయందు నీసంఘ సభ్యులు గాంధీగారు సిద్ధము చేయించి స్టేటు సెక్రటరీ యగు ఆనరలియ మాంటాగుగారికిని మన రాజప్రతినిధిగారికిని సమర్పింప విశ్వయించిన మహాజను అర్జీవైన విరివిగ చేవ్రాపు చేయించుటకు తగిన శ్రద్ధ వహించిరి. మన రాజప్రతినిధి గారును స్టేటు సెక్రటరీ గారును చెన్నపట్టణము దయచేసినపుడు మన జిల్లా ప్రజల పక్షమున నొక విజ్ఞాపనమును సమర్పించుట కీసంఘమువారు నిశ్చయించిరి. దానికొర కొక పేటికను కొని విజ్ఞాపనమును చెన్నపట్టణమున ముద్రిపించిరి. అంతకు మునుపు కొన్ని నెలల క్రిందట మా శ్రీ మే త ల చూ పిన సంఘముల కవకాశ మిచ్చియు, 28 ఏండ్లనుండి పనిచేయుచున్న గోదావరిజిల్లా సంఘమును చెన్నపురి డిప్యూటీవసులలో చేర్చలేదని చెన్నపురి దొరకనమువారు 12 డిసెంబరు తేదీన లింగ్రివార్ల నంపిరి. దీనిమూలమున మన విజ్ఞాపనము ఆనరలిల్ మాంటాగుగారి కందజేయుటకు దానిని వారి అంతరంగిక కార్యదర్శికి టిపాద్వాగా పంపవలసినచెప్పు.

లోటకూర రంగనాథులు నాయకుగారి మరణమువలన మన సంఘ తేమాభిలాషియు, ఉత్సాహముతో పాటుపడునట్టియు సభ్యుని గోలుపోయితిమి. తాలూకాల వెంట పోయి గ్రామములోనిసభ్యుల పరిచయము కలిగించుకొనగల జీతగాడు లేనందువలన సభ్యుల సంఖ్య చాలవరకు తగ్గినది. ఈలోపమున నివారణ జేయుటకు ప్రయత్నింపకున్నయెడల కాకినాడ మక్తమునందలి కార్యనిర్వాహక రెంత శ్రమపడినను అనుకూలమగు పని సాధ్యము కానేరదు. రామచంద్రపురమందలి 10 వ మండల సభ, కమిటీవారు కావించినటులు, అనులాపురమునందలి మండలసభవారు సంచారకార్యదర్శి నియామకముకొరకు భనసహాయ మేమియును చేయలేదు. రాజోలునందు జుగబోవు 12 వ మండలసభ యొక్క కమిటీవారి ప్రధానవిషయమును ముఖవక, సంఘ గౌరవమును దాని ఉపయోగమును పాటించి సంఘవ్యాపారము లనుకూలముగ జరుగుటకు సహాయ లగుదురని నమ్ముచున్నాము.

ఒక ఏకముఖి రుద్రాక్ష, రెండు గౌరీకంఠరూద్రాక్షములు ప్రశస్తమైనవి ఆచ్యుతమునకు సిద్ధముగనున్నయవి. ఇవి టాకరు కంపెనీయందు మార్చి ఆఖరువరకు నుంచబడును. వీటి మహత్వము సకలజనులకు విదితమైయున్నది. నవరత్నములను లక్ష రూప్యముల నిచ్చియైనను సంపాదించవ నచ్చు గాని ఏకముఖి రుద్రాక్షములను సంపాదించుట దుర్లభము. వలయువారు టాకరుకంపెనీ, హంటుకోర్డునకు పోయి చూచి ధరలను నిర్ణయించు కొనవచ్చును.

విశాఖపట్టణము మహారాజిపేట పెద్ద కోర్టులో రెండవబ్లాకులో రాతికట్టు మేడగల 20 గజములు వెడల్పున్న 60 గజములు పొడవున్న బాగా యిందులో ప్రస్తుతము మేడపనికి కావలసిన రాయినున్న యిటుక బిళ్ళ పెంకు కలప కడపరాతి పలకలు 600 తో సహాయాలోగిరి మేమాసము లోపుగ నిక్రయించబడును. ఇట్టి సమయమున ప్లేగురోగ బాధలేకుండ నుండ గోరువా రందరును ఈ దివ్య భవనమును పోగొట్టుకొనకుండురు గాక. ధర 20000 లు, చూడవలయు ననువారును క్రయమున వలయునను వారును విశాఖపట్టణములో ఈ క్రింది వారికి వ్రాసికొనవలయును:—

DR. C. MULLICK, L. R. C. P. Etc.,  
Beach Road, VIZAGAPATAM.

నోటీసు. (1072)

ప్రొద్దుటూరు డిప్యూటీ మునిసిఫ్ కోర్టు  
1917 సం॥ ఆ. నెం. 242

వాది } ప్రతివాదులు  
కొణదుల రామచంద్రారెడ్డి } కెంబా కృష్ణరావు వగైరాలు  
ఈ నెంబరులో 1 ప్రతివాదియైన కెంబా కృష్ణరావుకు వైజాయుస్టేటు ఓంగల్ జిల్లా ఇల్లేండ్రపాడు తాలూకు కసభా ఇల్లేండ్రపాడు గ్రామమునకుసచ్చయలు పలుమారు పంపిన్ని చేరకయున్నది. ఈ దావా ఈ ఫిబ్రవరినెల 20 తేదీ వాయిదా వేయబడియున్నది. ప్రతివాది కృష్ణరావు ఈ దావాలో ఆనసరు దాఖలు చేయవలసినట్లయితే ఆ తేదీన దాఖలు చేసికోవచ్చునని తెలియపలసినది.

N. NARASINGA ROW, B. A.,  
12-2-18 Pleader for Plaintiff.

నందరము! స్వదేశీయము!! ఉపయోగము!!!

# అందమైన 1918 క్యాలండరు

ఫిబ్రవరి 23 తేదిలోపు అమృతాంజనము దీపోవారి రు.5 ల మందును నొకేసారి గొనువారలకు

ఒక క్యాలండరు ఉచితముగ పంపబడును.

ఇతరులకు క్యాలండరు 1-కి వి. పి. ఖర్చులు సహా 0-5-0.

వి. పి. గ కాక, ముందుగా చీట్లు పంపినవారికి క్యాలండరు చేరకున్నచో మా జవాబుదారి యుండదు.

కొలది ప్రతులు మాత్రమే ముద్రింపబడినవి. ఆకాభంగము గలుగకుండుటకు త్వరపడుట యుక్తము.

తామరతైలము	గబ్బికితైలము	మోహినితైలము
డబ్బీ 1-3 0-8-0	డబ్బీ 1-3 0-4-0	సీసా 1-3 0-12-0

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సిద్ధాపధిము

చక్కని డబ్బీలో తెల రూ. 0-8-0 ; డబ్బీ 1-కి రూ. 5-4-0.

పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము. అన్ని చోట్లలో విక్రయింపబడుచున్నది.

అమృతాంజనం దీపో,

109, ఫ్రెంకోడ్డు, బొంబాయి.

6, తంబుశెట్టిపేడి, మదరాసు.

క్రితకేసులయిన గోపాలకృష్ణ గోకలేశ్వర చక్రవర్తి

రంగుల చిత్రపటము

డబ్బీ 1-3 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0.

వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

అంద్రదత్రికా కార్యాలయము,  
హాస్టల్ బాక్స్ 212 మదరాసు.

ఆంధ్రోద్యమము.

మొదటి యై దాండ్ర మహాజనసభలయందలి

సభ్యుల సంఘాధ్యక్షుల, సభాధ్యక్షుల, యువస్వామి

ముఖ, వారి చిత్రపటములు, సభా తీర్మానములుగలవు.

తెల రూ. 1-8-0. పోస్టేజీ వేలు

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 7, తంబుశెట్టిపేడి, మదరాసు.

సావంతుని వనోపధిసారసవరిల్లా

అడవిప్రభుత్వ రక్షకులవలన జనించు జాడ్యములను కిరీటమువంటి మందు. ఔషధపులను, మచ్చలను, గండములను

పుండ్లను, ప్రాంతదోర్లను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన ౪ కక్షకు బ్రకారము

(28)

కావచ్చును. నీటి మిశ్రువు నిస్సంశయము, సహజమైన మధ్యకల్పనను అన్ని విధములైన దోషములను

పోగొట్టును. కిరీటమువంటి సావంతుని వనోపధిసారసవరిల్లా ములబద్ధకమును కార్యసంబంధమును పోగొట్టి రక్షమును

పుండ్లకులను. కిరీటమువంటి గలుగుచున్నది. 18 రోజులవరకు మందులకు 4 టేబుల్ స్పూన్ల బుడ్డిలో అమృతమును.

సావంతుని వనోపధిసారసవరిల్లా. పి. డి. సావంత్. 144, ఫనస్వాడి. నెం 2 బొంబాయి.

Proprietor P. D. SAVANT, Fanaswadi. No. 144, No. 2, BOMBAY.

విద్యార్థులకు ప్రశంస

విద్యార్థులకు అభివృద్ధికి విరచితము.

తెల 0-8-0 డబ్బీలో అభివృద్ధి.

అంద్రపత్రికా కార్యాలయము, 7 తంబుశెట్టి పేడి, మదరాసు.

ఆంధ్ర సర్వకళాశాల-విద్యా ప్రవృత్తి.

ఇది శ్రీయత కట్టమంది రామలింగారెడ్డి గారిచే

ప్రారంభించినది. తెల 0-4-0 పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.

తేలు మందు

తెల సీసా 1-3 0-8-0 వి. పి. సహా 0-12-0.

తేలుకాటువలన అపాయము లేదు గాని విశేష వాడగలదు

తేలుకాటువలన విషము నెత్తురుతో ప్రవేశించదు.

వాడ సరముల వెంట వెళ్లనరము

దగ్గరనుండిలాగుట సారంభించును

కొద్దిచోటును బండ పారునటుల

చేసి వాడ గల్గును. ఈ ద్రావకము

సోకలు పరిశీలించి. ఇది మిగుల

పొయ్యిగలిగి నీటివలె నుండును.

చెడకుండుటకు గాను దగ్గర సోకడాగల సీసాలో పోయబడినది.

బుట్టినచోట కొంచెముల వం పోసిన వాడ మాయమగును

నందును గలిగియున్న కాము వాడవడక నితరులకు

పుణ్యము గట్టించినవచ్చును. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం దీపో. 109, ఫ్రెంకోడ్డు, బొంబాయి,

6, తంబుశెట్టి పేడి, మదరాసు

తేలుగు గంధములు

నవలులు:— 1 అమృతకల్పి 1-4-0, 2. మంజుమతి 0-10-0,

3. జగన్మోహిని 0-8-0, 4. ఇందిరావతుంధరము 0-8-0,

5. రంగరాజు 0-12-0, 6. కళావతి 0-12-0.

జీవితచరితములు:— 1. రామతీర్థస్వామి ఎం. పి. 0-8-0,

2. వివేదికసోదరి 0-8-0, 3. గోఖలే 0-8-0, 4. రాణదేవి 0-8-0,

5. శాంతింజితపు 0-8-0, 6. విదక బార్ధివక్రకర్తి 0-8-0

అన్ని తెలుగు గ్రంథములు ఒకేపర్యాయము కొనుపాకి

పోస్టుఖర్చులు మేమే భరించెదము. (932-409)

ఎం. ఆర్. కృష్ణారావు అందుకో, నెల్లూరు.

విజ్ఞాన చంద్రికా బుక్కుడీపో,

మాంటు రోడ్, మదరాసు.

ఇక్కడ తెలుగు పుస్తకములన్నియు స్వామిమైన

తెలకు దొరకును. క్యాటలాగు ఉచితము.

డాక్టర్. ఆచంట-లక్ష్మీపతి, బి. పి. ఎం. బి. సి. ఎం.

(945-387) టౌన్ జను.